Budapest, 11. Juni 1888. Neue Jüdische Pester Zeitung. Fünfter Jahrgang Nr. 65.

נייע יידישע פעסטער צייטונג

אָרגאַן פיר פּאָליטיק, האַנדעל, פּערקעהר אונד יידיש-מאָנעסעסיאָנעללע אינטערעססען.

פּרענומעראַציאָנס-פּרייס דעם בלאַטעס אַמסטס פיר יאָהר.-בייל אַנד.
פיר עסטערייך-אונגאַרן:
נאַנציאָהריג 8 גולדן, האַלביאָהריג 4 גולדן, פיערטעליאָהריג 2 גולדן.

פּרענומעראַטאָרס-אַדרעסיר, ווי אויך אַלע אַנדערע אַנזאָגען
ווי נאַנץ אינסאַרט צו אַדרעסירען אין
מאָריטץ בוריאַן אין בודאַפּעסט.
Moritz Burian in Budapest.

פּרייס פון אַנזאָגען:
פיר אַ פּעטיט-צייל: אַ גולדן.
פיר אַ פּעטיט-צייל-לאַנגע אַדרעסע אַנזאָג
נאַנציאָהריג 10 גולדן, האַלביאָהריג 5 גולדן, פיערטעליאָהריג 3 גולדן 50 קר.

רעדאַקטער: מ׳ עהרענטהייל.

בודאַפּעסט מאָנטאָג, ב׳ תמוז ה תרמ״ח.

דיא טהראָן-רעדע.

— פייערליכע עראָפענונג דער דעלעגאַציאָנען. —

דער עפּפאַנג דער דעלעגאַציאָנען פאַנד אַם 10. דיזעס (געסטערן) מאָנטאָג, אין דער אַפּנדיסטן שאַטען, אונד דאַס זייגע מאַיעסטאַט צוערסט אַם 12 אוהר דיא אַלס גאַסט הייר ווילהעלמען עסטערהייכ. שען, דאַן אַם 1 אוהר דיא אונגאַרישען דעלעגירטען עפּפאַנגען. דער עפּפאַנג דער אונגאַרישען דעלעגירטען האַט אין פאַלגענדער וייזע שאַטטנגעגאַנגען. צו דער פיר דען עפּפאַנג בעשטימטען שונדע פאַנדען זיך דיא מונגאַרישע דעלעגאַציאָן אין דער פאַרהאַלע דעס עפּפאַנגס. דאַנאַלס אין. דאַנאַלד אַלע פּרעזידענטען וואַרען, וואַרדען זיא דורך דען אַנגאַלעד אונגאַרישען אַבערסט-טהרהטער אין דען אוריינצע. דאַנאַל אינ. גאַנד״הוס, וואַלכהס זיא זיך אין דאס אַבערהייע אַד דעס טהראָנס אַם פּוסטאַנגאַנגע. דאַרט האַבען זיך שאַן פיר-פיר אַנדערע פּרעזידענטען אַנגעזאַמעלט. דאַנד דער מיניסטער-פּרעזידענט, זיא אין דיא אַבערסט-לאַס. מערער אונד דיא נאַרדע-קאַמאַנדע אינגעפירט. נונמעהר ערשיינען דער אַבערסט-לאַמאַנדע-לאַמאַנדע זיינער קאַזיגרד׳ אונד אַנדער, אַפּאַסטאָלישען מאַיעס. מאַט דיא מעלדונג. אַלדערהאַכסט דיזעלבען בע. נאַנגען זיך. פאַן דען אַבערסט-לאַמאַנדע, דער גע. נעראַל-אַדיוטאַנטען אונד דעס פּלעגר-אַדיוטאַנטען פאַם דיעסטע בעגלייטטס. אין דען אוריינצע-זאַאל איזט דיא עסטערדע (עראַהונג) פאַר דען טהראָן. זעסטער. דער אַבערסט-לאַמאַנדע, דיא נאַרדע. קאַמאַנדע אונד דער-גענעראַל-אַדיוטאַנט זיינער מאַ. יעסטאַט נאַהמען דיא גענעראַל-ליבען שטעללונגען אַם טהראָנ אין דען אַנגאַלעד אונד דער מיניסטער אונד דער מיניסטער-פּרעזידענט בעשעללטען זיך נעבען דער עסטערדע לינקס איזט; דער קאַנצלער אינגאַ. ריש אַבערסט-טהרהטער אונד דער פּלעגר-אַ. יזאַטאַ פאַם דיעסטע בי לעבען. אין דער טהרהן דעס אוריינצע-צימערס. דיא פּראָזידענטען דער דעלעגאַ. ציאָנען הייסען דען אַהיא אַנרעדען, וועלכע פאַן זיי. נער קאַיזער אונד קאַנזל׳ אַפּאַסטאָלישען מאַיעס. מאַט עראַזדרעס אונד אַנגעזאָגט.

דיא אַנשפּראַכען דעס פּראָזידענטען דער עס. טערייכישען דעלעגאַציאָן, דר׳ שמאָלאַ, אונד דער אונגאַרישען דעלעגאַציאָן, גראַפען לודוויג טיסאָ, וואַרען פאַלל אַפּטרעטענדען מיניסטער אין אויף דיא אַדרעסען דער אַבערהאַוס דיא אַפּפּאַנגס אין אויף דיא אַדרעסען דער אונגאַרישען פּרעזידענס. דיא טהראָן-רעדע, דיא זיינע מאַיעסטאַט אין יעדע דער ביידען דעלעגאַ. ציאָנען בעגלייטעט, לויטעט וואַרטלי וויא פאָלגט:

„דער אינהאַלט אידער טרייען בעזונדערנונגען גע. רייכט מיר צור הערצליכען בעפרידיגונג.

דער אין דען בעגינען מאָנאַטען, זיט אַז איז מיך פערזאַמעלט זאַה, איזט איינע וויזענטליכע פּראָזידענונג אין דער פאָלטישען לאַגע ניכט איינ. געטרעטען.

דער הינגאַנג זיינער מאַיעסטאַט דעס דייטשען קאַיזערס וויזלהעלם, מיינעס לאַנדסהערנס פּרעזידענט אונד פּרעזידענטען, האַט מיר טיעף בעטרויבט.

עס ערפּאָלגט מיך מיט בעדויטונג, דאַס דיא נייטס מיגלעד אינגעזעהענונג, דיא מיך מיט זייגער מאַיעסטאַט דעס קאַיזער פּרעזידענט בעבינדען. דען, דעס זייטשען דען אַבבאַר-רייכען בעשעהען. דיא פּרעזידענטען אונד פּרעזידענס. בונדע איזט אַלגעמיינע עגטשעדען.

דיא בעגעהרונגען דער מאַנאַרכיע צו דען איזט. וואַרטונגען מאַכטען מראַנען אַרטוואַרטע איינגע דוראַכאיס פּרייזדאַשאַלטיגען כאַראַקטער; אויך זינד איראָאַא דיא זענונגונגען דעס פּרייזדענס ערהאַלטען געבלייבען.

זיעזן מראַשצרעס מיינע רעגיערונג נעגעזוואַנ. נען איזט, אין אַהנדער פּפליכטמאַסיגען וואַרגע פיר דיא זיכערונג אונזערער גרענצען אונד אַדרעדערונג אונזערער וועהר-קראַפט בעפרייענדע קרעדיטע אין אנשפּרוך צו נעהמען, וו איינע דער גרונד דעפאַן דיספּאָזאַלד אין דער פאַרטוואַהרענדען אונזיכער. הייט דער פאָלטישען לאַגע איראָאַס אונד אין דער אונאַוסגעזפּטצטען שטיינערונג דער מיליטאַר. מאַכט אונד שאַנ. פערטנקיט אַלדער אנדערען שטאַאטען.

אינדעם איך עסטערריכ.-אונגאַרן זיינע עגס. שלאַסעגדיהט צייגט, מיט עפעניבערטיגונג קראַפטען אונד טראַדיציאָנעלען פאַרבאַיזטס אין דיא פערטהיידיגונג זיינער אינטערעססען אונד יעגער דעס אַלגעמיינען פּרעדענס אינצוישעהען, ערפּלעט פון איינע עראַהענע פּפליכט, אונד וויירד זע אויס, זא נאַטט וויל, איך פערזיכערן גלייגנען, עטווא דראַהענדע געפאַהרען צו באַנגען.

אַם דיבעלק איזט דיעזע פערהאַלטנסיס עס שלעט מיינע קרייגס-פערוואַלטונג דיא אויסאַבע צו, אין דעם וועגע דער פּפליכטשאַרענונג אונד פערוויטיגונג אונזערער מיליטאַרישען שטעללונג אונד שאַראַפערטיגקייט ניכט צוריקצוביטען, בייא נעוויסענהאַפטער פיזונג דער בעצעגלייכען פאַר. לאַנגען מיינעס קרייגס-מיניסטערס ווירד עס איהנען אַנגעזעהען, דאַס דיזעזעלבען מיט טהרלייכסטער רוקיגקייט אויף דיא פּאַנאַנגעלעלע לאַגע דער מאַנאַר. כיע אַבגעפאַסט זינד.

דיא אויסלאַנדיגע פערוואַלטונג באַגינגס אונד דער הערצענסוויזע ווערדען איך אין דעזעס אַדרעיע אין דען אינגענגען אינגאַהמסן דיזעזער לאַנ. דער אידרע אַלעלע דעקונג פיזדען.

אַבערציינג, דאַס זיא אידרע אויסאַבע פאַר. לע איינזיכט אונד דאַנקבאַרע אַנזעהענגעבען, ווינשע איך אידרער טהאַטקיגקייט אַדיטליכען ער. פאָלג אונד הייסע זיא אַם הערצען וויללקאָמען.

דיעריגע שטעללונג דער מיניסטער-פּרעזידענט דיא אינצעלענען מישנגעדער דער דעלעגאַציאָנען פאַר. נאַך דיעזער פאַרשטעללונג עגעלטיגס זיינע מאַיעס. מאַט דיא דעלעגאַציאָן אונד עצא זיך מיט דעס נע. אַלגע אין דיא אינגערען נעמאַכער צוריק. — ווי. וואַלען נור דער פאַרהאַלטען, דאַס דער מאַנאַר אין דער אנשפּראַכע, מיט דער זיינע אַעפאַסטאַס דען נאַאַסטן יוליאוס אַנדראַשי בעגעהרט, אונטער אנדערען איך פאָלגענדע וואָרטע זאַגטע: דיא אויס. וואַרטיגע לאַגע איזט איינע ענשטיגדע בעסטערע אַנ. עוואַרטען, מאַן קאַנן דער דער אַפּפּאַנגס דיזענגעבען, דאַס עס גגלייגנען ווירד, דען פרידעדען צו דערהאַלטען!״ — הערן מאָרין וואַהרמאַנן נעזעגאַבער שפּראַך זיינע מאַיעסטאַס זיינע הערע בעפּרעזידיגונג אַריבער אויס, דאַס דיא פרעלדיגונג דעס זיינן שפּרעכוס. שטייער. נעזעטצעס אַם אונ. גאַרישען ריכטאַגע פיזלנאַטעער פער. לוידען אויס. אַלס אַם עסטערריכישען ריכטאַגטיג.

— — — —

זעהר ערפרייליך וואַר אין דער טהראָן-רעדע דיא בעטאָנונג דעס פערהאַלטנסיסס אונזערער מאַנאַרכיע צוים דייטשען ריכע. אינען זעהר גונס. טיגען אינדרוהיג ווערדען אין דען בעדלעגער רעגיע. רונגס-קרייזען דיא טיעפעזטהלטען, וואַרטען וואַרטע מאַכטן. דיא אונזעער מאַאַרך אין פיעטאַאַסאַלעגע אוסרהרקונג דעס אַדרעגונגען דעס פערשטאַרבענען קאַיזערס וויל העלם נעווידמעט. נאָך פרייזינגער ווירד דיא איסעריגהייט דער פּרעזידענטען אונזערע דעס העלם אונזערעס מאַנאַרכען פיר דען יידידענדען קאַיזער פערדיך III. אין אַללען קרייזען דייטשלאַנדס אויס. גענאַממען ווערדען.

דיא מיניסטער-קרייזס אין בערלין.

— דער שווירן פּוסטאַקעס. —

איינע אַבערראַשענד פּלאָטצליכע וועגענונג! אין דער פּרייאַ.-נוממער דער „נייען יידישען פּעס. טער צייטונג״ טהיילטען וויר צוים שלוסס נאָך איינע בערלינער דעפּעשע מיט, וואַנאַך דאַס נעזעצץ וונ. גען דער 5-אַהרינען פאַרלאַמענטס-דויער פערענ. פּעטיטיאָן וואַרדע, דאַנגען אבער דיא פערענ. פּעטיטיאָנס דעס קאַיזערליכען פּרעלאַטען אין דען מיניסטער מיטגעזעטצטען שטיינערס אונד דען וואַהל-פּרייהייט אינען אויס שוב בי צוים בערבער. טע פרייהיט. מאַן גלויבטע נון, דאַס אויך פּוסטקאַ. טע בי צוים עזוואַהנען צייטונגען אין זיינער שטעללונג אַלס מיניסטער דעס אינגערן פערבלי. בען וועדדע.

דאָך — וואַהרענד דיעזע דעפּעשע אין אונזערער דרוקערייא אַנזעער דער פּרעסטע זך בעפאַנד, נאַה. מען דיא דיינגע אין בערלין אינע אַבערראַשענד פּלאָטצליכע וועגענונג, אין דיא יוגלבסס אין דער הויפּטשטאַדט דעס דייטשען קיינע מענש גע. פאַסט וואַר. דער אַלטע, האַרטנעקיגע פיזנ. פּוסטקאַטער מוסטע נעמרעך נאָך פאַרגען פרייד. מאַן אים אַמט אונד ווירדע שירען צור פרייד ע אַלל דערער, דיא נחת הערץ אונד זינן פיר דיא פאָלקס-פּרייהיט האַבען! קאַיזער פּרעזידענט III. דיא דורך עגלאַטאַנטס דעווזס הערשטיכטענס, טראַגנישען מיגסטערס בעצייגט. דאַס עס אדם ערגסס אויס אונד דיא דורכפּרהונג זיינעס פּרייהיט. לעבן פאַראַמאַסט, וועלכעס ער גליך ביא זיינער טהראָן-בעשטיגונג פערפאַסטיכטע; ער האַט נעגעגען. דאַס אין מאַאַך; אין אַלעכטר זיינגען האַנען מאַנאַכען נעגענגן ווילל. פאַר נייסס צוריקשרעקען דאַרף. אונד זעלבסס אויף דעס קראַנ. לאַגער אַן דאַס אַנגעזיכט אַנזעהען. אונד מאַהנ. קראַפט עגטפאַלטען מוס. אין דיא פיגדע דער פאָלקספּרייהיט אינ אהרען אינגעלוס-ייכען שפּעל. לונגען צו פערדראַנגען.

איך וועלכע וויזע דער אינגעוואַרטעטע ריק. טריטס פּוסטאַמטרס פּלאָטצליך פּרעלאַנט, דאַ. בער ווירד נונמעהר אויס בערלין פאָלגענדעס גע. מעלדעט: „דאַס נעזעטץ בעטרעפענד דיא 5-אַהר. רינע פאַרלאַמענטס-דויער וואַרדע פאַם פּרייסשען לאַנדסאַג נאָך בייס לעבען קאַיזער וילהעלמס וואַ. מרס. דאָך וואַר פון דעס מאַאַרבען, דער צו יינער בייס בעריים מיט דער מאַדע ראַנ. ניכט מעהר פערגאַנגס. דיעזעס נעזעטץ איז אַנקרעאַירען. נון וואַרדיע דאַסזעלבע דער נייען קאַיזער פּרעזידענט III. צור אַנקרעאַירונג אונטערבייטעט. דיעזער צוא. נערעטע עדאַן וואַכען דורכזוהר. בעזאָנדער זיך דיעזעס אַכטע עגשטליעסען קאָנגנט. זיינע מאַיעס. טאַט ערבלוקטע בעמעלד אין דיעזעס נעזעטצעע איינע בעשראַנקונג דער פאָלקס-רעכטע. בזהנדע האַטטע וואַהל אין פאַלס דער יעקס. אַלע דריי אַ יאַהרע אין דען פּרעזידענטען. וואַהלען טהיל נעזעט. רונגס-קרייזען דיא טיעפעזטהלטען, וואַרטען וואַרטע מאַכטן. דיא אונזעער מאַאַרך אין פיעטאַאַסאַלעגע אוסרהרקונג דעס אַדרעגונגען דעס פערשטאַרבענען קאַיזערס וויל העלם נעווידמעט. נאָך פרייזינגער ווירד דיא איסעריגהייט דער פּרעזידענטען אונזערע דעס העלם אונזערעס מאַנאַרכען פיר דען יידידענדען קאַיזער פערדיך III. אין אַללען קרייזען דייטשלאַנדס אויס. גענאַממען ווערדען.

דיא מיניסטער-קרייזס אין בערלין.

— דער שווירן פּוסטאַקעס. —

איינע אַבערראַשענד פּלאָטצליכע וועגענונג! אין דער פּרייאַ.-נוממער דער „נייען יידישען פּעס. טער צייטונג״ טהיילטען וויר צוים שלוסס נאָך איינע בערלינער דעפּעשע מיט, וואַנאַך דאַס נעזעטץ וונ. גען דער 5-אַהרינען פאַרלאַמענטס-דויער פערענ. פּעטיטיאָן וואַרדע, דאַנגען אבער דיא פערענ. פּעטיטיאָנס דעס קאַיזערליכען פּרעלאַטען אין דען מיניסטער מיטגעזעטצטען שטיינערס אונד דען וואַהל-פּרייהייט אינען אויס שוב בי צוים בערבער. טע פרייהיט. מאַן גלויבטע נון, דאַס אויך פּוסטקאַ. טע בי צוים עזוואַהנען צייטונגען אין דער שטעללונג אַלס מיניסטער דעס אינגערן פערבלי. בען וועדדע.

דאָך — וואַהרענד דיעזע דעפּעשע אין אונזערער דרוקערייא אַנזעער דער פּרעסטע זך בעפאַנד, נאַה. מען דיא דיינגע אין בערלין אינע אַבערראַשענד פּלאָטצליכע וועגענונג, אין דיא יוגלבסס אין דער הויפּטשטאַדט דעס דייטשען קיינע מענש גע. פאַסט וואַר. דער אַלטע, האַרטנעקיגע פיזנ. פּוסטקאַטער מוסטע נעמרעך נאָך פאַרגען פרייד. מאַן אים אַמט אונד ווירדע שירען צור פרייד ע אַלל דערער, דיא נחת הערץ אונד זינן פיר דיא פאָלקס-פּרייהיט האַבען! קאַיזער פּרעזידענט III. דיא דורך עגלאַטאַנטס דעווזס הערשטיכטענס, טראַגנישען מיגסטערס בעצייגט. דאַס עס אדם ערגסס אויס אונד דיא דורכפּרהונג זיינעס פּרייהיט. לעבן פאַראַמאַסט, וועלכעס ער גליך ביא זיינער טהראָן-בעשטיגונג פערפאַסטיכטע; ער האַט נעגעגען. דאַס אין מאַאַך; אין אַלעכטר זיינגען האַנען מאַנאַכען נעגענגן ווילל. פאַר נייסס צוריקשרעקען דאַרף. אונד זעלבסס אויף דעס קראַנ. לאַגער אַן דאַס אַנגעזיכט אַנזעהען. אונד מאַהנ. קראַפט עגטפאַלטען מוס. אין דיא פיגדע דער פאָלקספּרייהיט אינ אהרען אינגעלוס-ייכען שפּעל. לונגען צו פערדראַנגען.

איך וועלכע וויזע דער אינגעוואַרטעטע ריק. טריטס פּוסטאַמטרס פּלאָטצליך פּרעלאַנט, דאַ. בער ווירד נונמעהר אויס בערלין פאָלגענדעס גע. מעלדעט: „דאַס נעזעטץ בעטרעפענד דיא 5-אַהר. רינע פאַרלאַמענטס-דויער וואַרדע פאַם פּרייסשען לאַנדסאַג נאָך בייס לעבען קאַיזער וילהעלמס וואַ. מרס. דאָך וואַר פון דעס מאַאַרבען, דער צו יינער בייס בעריים מיט דער מאַדע ראַנ. ניכט מעהר פערגאַנגס. דיעזעס נעזעטץ איז אַנקרעאַירען. נון וואַרדיע דאַסזעלבע דער נייען קאַיזער פּרעזידענט III. צור אַנקרעאַירונג אונטערבייטעט. דיעזער צוא. נערעטע עדאַן וואַכען דורכזוהר. בעזאָנדער זיך דיעזעס אַכטע עגשטליעסען קאָנגנט. זיינע מאַיעס. טאַט ערבלוקטע בעמעלד אין דיעזעס נעזעטצעע איינע בעשראַנקונג דער פאָלקס-רעכטע. בזהנדע האַטטע וואַהל אין פאַלס דער יעקס. אַלע דריי אַ יאַהרע אין דען דעפּעזיטטען. וואַהלען טהיל נעזעט.

אַרכיוו פון יידישן פאָלקס-בילדונג

פאַנגנים-אנשטאלט איינפינדען! — דא איך מיך פאָלליג אונשולדיג פיהלע, האבע איך איין גנאדען-געזוך איינגערייכט; דיא פרינצעססינען מאָגען מיר דאָך ביישטעהען, מינדעסטענס „שטראַף-אויפשוב" צו ערהאלטען, ביז דיא אללערהאָכסטע גנאדע איבער מיין שיקזאל ענטשיעדען האבע!" — נאכדעם פרינצעססין אירענע טהיילנעהמענד ציגעהאָרט, ווינקטע זיא איינעם בעאמטען הערביא אונד ערטהיילטע איהם דען אויפטראג, דאס ווייטערע צו פעראנלאססען. — דאס ארמע וויב איזט באלד נאד איינטריטט אין דאס שלאָס, וואָהין עס געפיהרט וואָרדען וואר, פריידעשטראהלענד אוים דעמזעלבען הערויסגעטרעטען, אונד צוואר מיט איינער בעשייניגונג, וועלכע נאכוויעז, דאס זיא איין גנאדען-געזוך ביא זיינער מאיעסטאָט איינגערייכט אונד דאהער אויפשוב דער שטראַף-פערביסונג אנגאַנגיג זייא! דאס גנאדען-געזוך זעלבסט ווירד אבער נאטירליך נאָך איינגעהענד געפיפט ווערדען. (אונזערע לעזער ווערדען זיך וואָהל נאָך עראיננערן, דאס דיא האָכהערציגע פרינצעססין וויקטאָריא אירענע דיא ברויט דעם פרינצען אלעקסאנדער פאָן באטטענבערג, דעם פריהערען פירסטען פאָן בולגאריען, ווערדען זאָללטע, ווענן דער גוטע ביסמארק דיעזעס הייראטהס-פראָיעקט ניכט געוואלטזאם הינטערטריעבען האָטטע!)

* (איין רייבער אין „יידישער מאסקע".) אוים מאָקאי ווירד פאָם 6. דיעזעס געמעלדעט: געסטערן אבענדס ערשיען ביים קאָניגליכען ראטהה יאקאָבפי איין אלס „פאָלנישער יודע" פערקליידעטער מאנן אונד ערזוכטע אום איינע אונטערשטיטצונג פיר דיא איבערשוועממטען. יאקאָבפי וויעז דארויף הין, דאס ער דיעזען צוועק בערייטס פריהער געשפענדעט האבע. דאָך דא פאקטע איהן דער פרעמדע, וואַרף איהן צו באָדען אונד דראָהטע איהם מיט דעם רעוואָלווער. דער צו טאָדע ערשראָקענע יאקאָבפי איבערגאב נון דעם רייבער איינען טויזענדער, וואָרויף דערזעלבע שפורלאָז פערשוואנד. עס איזט אבער געוויס, דאס דער רייבער נור דעסהאלב אין „יידישער מאסקע", דאס הייסט: אלס „פאָלנישער יודע" פערקליידעט ערשיען, אום דיא פאָליציא אירערצופיהרען.

* (וואַגגאָנס דריטטער קלאססע ביא איל-ציגען.) בעקאננטליך האבען דיא „איל-ציגע" נור וואגגאָנס ערסטער אונד צווייטער, ניכט אבער אויך דריטטער קלאססע. וויא דיא דירעקציאָן דער קאָניגליך אונגארישען שטאאטסבאהנען מיטטהיילט, ווערדען, אין פאָלגע אנאָרדנונג דעם קאָממוניקאציאָנס-מיניסטערס, דיא אויף דער בודאפעסט-רוטקאער ליניע פערקעהרענדען איל-ציגע נומ' 101 אונד 102, פאָן 11. דיעזעס אנגעפאנגען, אויסנאהמסווייזע נאך ביידען ריכטונגען יע איינען וואגגאָן דריטטער קלאססע מיט זיך פיהרען. אין פאָלגע דעססען ווערדען פאָם גענאננטען טאגע אב מיט דען בעצייכנעטען איל-ציגען אויך פאססאשיערע דריטטער קלאססע בעפאָרדערט ווערדען, יעדאָך אין „בעשראַנקטער" צאהל, אינדעם נור זאָ פיעלע רייזענדע אויפגענאָממען ווערדען, אלס אין איינעם וואגגאָן דריטטער קלאססע פלאטץ פינדען קאָננען. דיא אויספאָלגונג פאָן מעהר „בילעטס" דריטטער קלאססע צו פאָרדערן, שטעהט דעם רייזענדען פובליקום ניכט צו. אום שטאָרונגען צו פערמיידען, ווערדען זאָלכע איילצוגס-קארטען דריטטער קלאססע וועדער אים בודא-פעסטער פאהרקארטען-שטאדטביראָ, נאָך אויך אין דען אהנליכען אנשטאלטען דער פראָווינץ צו האבען זיין.

* (עלעמענטאר-שאָדען.) דער האגעל האט אים נעאָגראדער קאָמיטאט שטעללענווייזע 10 ביז 12 פערצענט דער ווייצענ- אונד ראָגגען-זאאט, אים נייטראער קאָמיטאט אן פיעלען שטעללען דיא באָהנען, אים טרענטשינער קאָמיטאט דען ראָגגען, אים אייזענבורגער קאָמיטאט דיא זאאט פאָן צירקא 3000 קאטאסטראל-יאָך, אים סאטמארער קאָמיטאט אין געריגעם מאסע זאָוואָהל דיא הערבסט- וויא פריה-יאהרס-זאאט, אין מעהרערען בעצירקען דעם ביסטריטצער אונד נאסאָדער קאָמיטאטס געריגען שאדען אנגעריכטעט. — צווישען דער טהייס אונד דער מאראָש, נאמענטליך אין דען קאָמיטאטען אראד, קראשאָ-סאָרעני אונד טעמעש צייגען זיך דיא „קאָלומבאטשער פליעגען" אין דיכטען שוואָרמען. אויך אין דער פאָריגען וואָכע איזט פיעה. אומגעשטאנדען, יעדאָך אין בעדייטענד געריגגערער אנצאהל, דא עס וועניג אינס פרייע געטריעבען וואורדע.

* (זאאטענשטאנדס-בעריכט.) דען אן דאס מיניסטעריאום פיר האנדעל, געווערבע אונד אקערבוי איינגעלאנגטען אמטליכען בעריכטען פאָם 29. מאי ביז 4. יוני איבער דען שטאנד דער זאאטען אונד דיא לאנדווירטהשאפטליכע לאגע ענטנעהמען וויר פאָלגענדע דאטען: ווייצען האט זיך נור אין יענען געגענדען דעם לאנדעס טהיילוויזע געבעססערט, וועלכע רעגען האטטען; דיא זאאטען לאססען שאָן שטארק דיא גראָסע טראָקענהייט ערקעננען, אינדעם זיא טהיילוויזע שאָן פערוועלקטען, זאָוואָהל דיא אָהרען, אלס דאס ווייצענשטראָה איזט צומייסט קורץ. רעכטס דער דאָנוי איזט דער אנבוי שיטטער אונד פערגילבט. אים קאָמיטאטע טאָלנא פערברייטעט זיך דער ראָסט. צווישען טהייס אונד דאָנוי שטעהען אים טשאָנגראדער קאָמיטאטע דיא זאאטען אם שוואָכסטען. אנדערוויטיג זינד זיא, מיט אויסנאהמע דעם באטשבאָדראָגער קאָמיטאטס, צופריעדענשטעללענד. אין דיעזעם קאָמיטאטע איזט אן איינצעלנען אָרטען איינע אויסגעצייכנעטע ערנטע צו ערווארטען. — רעכטס דער טהייס איזט דער אנבוי נאָך גענוגענד גוט; אלליין קליין אונד שיטטער אונד אין פאָלגע דער טראָקענהייט אונענטוויקעלט. — אים קאָמיטאטע גאָמאָר פערוויסטעט דער „דראהט-קאָפער", אין דער ציפס דער „שווארץ-קאָפער" דיא זאאט. — לינקס דער טהייס איזט דיא זאאט מיט אויסנאהמע דער קאָמיטאטע העוועש אונד בעקעש קליינהאלמיג אונד דיא אָהרען זינד קורץ. — אים טשאבאער בעצירק דעס קאָמיטאטס בעקעש פערברייטעט זיך דער ראָסט. צווישען טהייס אונד מאראָש שטעהט דער אנבוי אם בעסטען, אָבוואָהל אויך היער מאנכעס צו ווינשען איבריג בלייבט, נאמענטליך אים טשאנאדער קאָמיטאט, וואָ דער ווייצען זעהר ניעדריג איזט אונד קליינע אָהרען האט. אין איינינען טהיילען פאָן קראשאָ-סאָרעני איזט דיא זאאט פערגילבט. אין דען קאָמיטאטען טעמעש, טאָראָנטאל אונד אראד שטעהט זיא גוט, עבענזאָ אין זיעבענבירגען, וואָ יעדאָך דיא טראָקענהייט שאדעט. — ראָגגען (קאָרן) האט צומייסט אבגעבליהט. אוים דעם פערלויפע דער בליטהע קאנן מיט אויסנאהמע פאָן 1 ביז 2 געגענדען נור אויף זעהר שוואַכע ערנטע געהאָפפט ווערדען. דיא זאאט שטעהט איבערוויעגענד שוואך אונד קליין, שטעללענווייזע גאַנץ פערגילבט; אין דער ציפס, האידו אונד סאטמאר טרעטען אינזעקטען שאָדיגענד אויף. — גערסטע האט אין לעטצטערער צייט פיעל געליטטען, דיא זאאטען זינד שטעללענווייזע גאַנץ געלב געוואָרדען; מיט אויסנאהמע דעם לאנדשטריכעס צווישען דאָנוי אונד טהייס איזט זיא אין דען מיטטען געגענדען קליין אונד שיטטער; אין דען קאָמיטאטען עסטערגאָם אונד שאראָש פערוויסטען דיא ווירמער, אים בעקעשער קאָמיטאט צייגט זיך ראָסט; שלעכט שטעהט דיא גערסטע פערנער אים טשאנאדער קאָמיטאט. — האפער ליידעט דורך דיא שלעכטע וויטטערונג אים וואכסטהום; דיא זאאטען לעכצען אים גאנצען לאנדע נאך רעגען, זינד שטעללענווייזע וועלק, שיטטער אונד געלב. דער גראָסטע טהייל דער זאאט איזט קליין. — רעפס ווירד צווישען דאָנוי אונד טהייס אונד צווישען טהייס אונד מאראָש דיעזע וואָכע געערנטעט; אין קראשאָ-סאָרעני בעגאנן דיא ערנטע שאָן אם 28. מאי, אים אללגעמיינען ניכט מיט זעהר גוטעם ערפאָלג. אין דען קאָמיטאטען אָבער-אונגארנס האט דער רעפס אבגעבליהט אונד זעטצט שאָן זאמען אן. — מאיס (קוקורוץ). דער פריהע אנבוי קאנן אין פאָלגע טראָקענהייט דעס באָדענס נור אין וועניגען געגענדען געהייפעלט ווערדען; לאָסט אים אללגעמיינען פיעל צו ווינשען איבריג, דא ער אן פיעלען שטעללען שיטטער אונד שוואך אויפגעגאנגען. אין דען קאָמיטאטען גראן, טשאָנגראד, פעסט, טשאנאד, סאבאָלטש אונד טאָראָנטאל ווירד דער מאיס-אנבוי פאָן ווירמערן אונד אמייזען געשאָדיגט. — הילזען-פריכטע אונד גארטען-אנבוי ווערדען אין באראניא, אונג, גאָמאָר אונד בערעג דורך אינזעקטען פערוויסטעט. דער רעגען האט נור וועניג געהאָלפען. דאס קרויטזעטצען איזט נאהעצו בעענדיגט. — ביכווייצען אונד אנבוי-וויקען שטעהען אין זיעבענבירגען אונד צווישען דער טהייס אונד דער מאראָש בעפריעדיגענד, זאָנסט שוואך. — קארטאָפפעל (ערד-אָפפעל.) רעכטס דער דאָנוי, צווישען דער דאָנוי אונד דער טהייס אונד אין זיעבענבירגען בעפריעדיגענד, שטעללענווייזע גוט, דאָך אין פאָלגע היטצע אונד טראָקענהייט שטעללענווייזע שוואך. וואָ רעגען פיעל, קאָננטע געהייפעלט ווערדען. אים טשאָנגראדער קאָמיטאט פערהעערען ווירמער דיא קנאָללען. — אָבסט. אים פרעססבורגער קאָמיטאט ריכטען דיא רויפען פערהעערונגען אן; אים אללגעמיינען איזט אויף איינע שוואכע ערנטע אויסזיכט, דא דאס אָבסט אים גאנצען לאנדע פאָן דען ביימען פאָללט.

טעלעגראפישע דעפעשע.

בערלין, 8. יוני. דאס געזעטץ בעטרעפפס פערלאָנגערונג דער פארלאמענטס-דויער וואורדע היימע דעננאָך פעראָפפענטליכט. דער ערלאס וועגען ניכט שטאָרונג דער וואהל-פרייהייט אן פוטטקאמער ווירד ערסט אים הערבסטע, קנאפפ פאָר דען וואהלען, פעראָפפענטליכט ווערדען. דער מיניסטער-שטורץ האט אלזאָ אללענפאללס איינען אויפשוב ערפאהרען, וואס דער פערמיטטלונג ביסמארקס צו פערדאנקען איזט!

בריעפע דער רעדאקציאָן.

העררן וויס איז' אין אוז' ס' פ': איבער דאס בלאטט וויססען וויר ניכטס נאָהערעס. דאס פראגליכע ווערק איזט ביים עהרוו' פערפאססער אין קארצאַג צו בעקאָממען. דער פרייז איזט אונס ניכט בעקאננט. — לפלוני אלמוני: ווענדען זיא זיך איינפאך אן דיא אדרעססע: „פרעדיגער מאננהיימער-פעראיין אין וויען". וואס וואָללען זיא דא פאָן הירש האבען? דיא געזוכע זינד שטעמפעל-פרייא. — העררן מ' בערנסמ' אין ס': דיא פוקס'שע ביבעל איזט פיר דען שולגעברויך אין יעדער בעציעהונג צוועקמאָססיג איינגעריכטעט. — העררען ל' נ' אין ל', ה' מ' פ' אין ב', ס' ל' אין מ'-ל' אונד לעאָפאלד זעליג אין א'-ד': איהרע לאָזע וואורדען ניכט געצאָגען.

לאָטטאָ-ציעהונג פאָם 6. יוני 1868.

הערמאננשטאדט:	1	68	10	45	27
פראג:	15	16	6	50	64
לעמבערג:	83	2	26	7	3

סליאטש.

דען געעהרטען בארע-בעזוכערן עמפפעהלע מיינע נעטטע, מיט אללעם קאָמפאָרט פערזעהענען צימטער צו בילליגען פרייזען, שפייזען בהכשר גמור פרייזווירדיג. אויסקונפט ערטהיילט בערייטווילליגסט

2—3 יאקאָב שטרויס, האָטעליער.

וויכטיג פיר רעגאליען-פאַכטער.

רום, סליוואָוויטץ, טרעבער, לאַגער-בראנטוויין, ליקאָרע אונד אללע גייסטיגען געטראָנקע ערצייגט מאן אויף קאלטעם וועגע אָהנע אפפאראטע מיט מיינעם פראַמיירטען עססענצען אונד אָטהערישען אָלען אוי"וו',

Arnold Watterich, Budapest,
VII., Tabaksgasse Nr. 1, „Huszárház" vis-a-vis dem israelitischen Tempel.

מאניפולאציאָנס-ביכער אונד פרייז-ליסטען אין אללען שפראכען גראטיס! עמפפעהלע פערנער ווערמוטה-עססעניץ, ענטזייערונגס-פולווער, וויינקלאָר-פולווער, גליצערין, הויזען-בלאזע אונד מיטטעל נעגען אללע ווייִנ-קראנקהייטען.

6—10

מצבות
ארנאָלד האָהן'ס
גראבשטיין-לאגער

בודאפעסט, וויטצנערשטראססע 14
נעבענאיבער דער ראדיאלשטראססע,
אונד לאנדשטראססע אים אָרצישען הויזע.

עמפפיעהלט זיך אללען יענען, וועלכע דיא טרויריגע פפליכט דעם גראבשטיין-זעטצענס צו ערפיללען האבען. זעהר שאָנע גראבשטיינע אוים מארמאָר אונד גראניט אין גראָססער אויסוואהל. קאָררעקטע גראווירונגען, זעהר שאָנע שריפטען מיט עכטער פערגאָלדונג, ווערדען בעסטענס אויסגעפיהרט.

(אם שבת אונד יו"ט איזט געשפעררט.)

Budapest 1888 Druck und Eigenthum v. MORITZ BURIAN   Für die Redaction verantwortlich M. EHRENTHEIL.

ווא ער זיך ווידערהאלט אפשענטלך לאבענד איס. שפ״אך איבער דאס אנשטאבן אונזערע עהרזוהר. דינגן הערערן דאבבינערס, ווענלכע איינען וואהרען „קדוש השם" בילדערעש!

ה״ן יעקב צ״טראן, אבערלעהרער.

• (״ד״יא״ז״ל״ל״אנ״ש״) אין ווי״ען האט זאמבעזן אדהרען יאה־עבסבריכט פ״אר״אפ״עמט. ליכט. אין דעם ווער פ״אלגנדעם עדזענונג: צור דעראבזולדונג טוכטיגער אנדוהרקער אונד לאנד. ווערמהא וואהרדע אין אין דיעזעם יאהרע בעריי״ה. מענדע פ״ערזוינדעם. דאס דיעזע דער סעקרעטאר דעם פ״ערא״ינעס. הערר דר״ ד״ר״ יעדלאנדער פ״אלגנדעם: „וזענן דאס פ״ערא״ין אין דיעזעם יאהרע אין אונזערע דער יידישען לעזעראמטער אינען ג״ערינגערען בעטראג אויסגעזוינען, זא לייגנס דיעזע נטכט אין דעם פ״אשאנדר, באדערן אין דעם מאנגל אדעראר. ראנגנדער ליטטונגען אויף דיעזעם פ״ערא״ינעס. דאס, וואס גלייכסטע וועדרען דיעזע ראנגנדע אונד נ״כט גלייכסטע ווידר, קאנן דער פ״ראין ניכט זינע מטטעל אויבגעבען. דא גדזיינגענען יידישען שריטטשטעללער וועגנדע זיך אנדערען וויססנ. שאפטנבגיבען צו. קין פ״ראפטסער, דער אין דן פ״ראשאנד מט זינען וועדרקנן הערא״אנגען, נעהט לער אים. וזענן דיעזע וועדקע צור פ״ראדערונג דעם יידישען לעזפסטאנד אונד זיינער נעשיכטע ביטטאא״ע לעזפערן״: — (וזאס דער הערר סעקרעטאר דא נעזאגט, גערייכט אדם עבען ניכט צור אדרע. עס אין דער פ״לוך פאסט אללער וואהל. מהאמנגיטס־אנשטיטוט, זא אויך פאסט אללער ראגאערען נעמינדע, דאס דערען מטנלעדערע. אים מיטלייטטן אונד נעזוארבע־טרייבונגען בע. שטעהנדע. דן מט דען אינגעלהיטען ניכט בע. פאסטן קאנגן, דא דא דיעזע קינע צייט אונד אפט אין קינע פ״אדינגונגען בעזוטגען. זיא פערראפסטן זיך דאהער אדה דא פ״ראיאים. אדער אים מיטלייטטן אונד נעזוארבע־טרייבונגען. דיעזע לעזפטעראן־ווערדן. דא דא־ראבען, עס ראנגנט פ״ערלייט אין דער דעבעל אין דער אינגעלהיטען ניכט בע. אין „פעטער ביססען" עגטגעהען, בעקונדרע אין דער דעבעל אינע עפפאנגענע אונד אנדערגעזאגטס. וטכט דער הערוטגעבער אינען יידישען וועדרקע ביא אינער גראם־נעמינדע אדער ביא אינעם פער. אינע, וזיא דא „אללאינן", אים אינע אנשטרשטיט. צוזע זיינגס אנשטרענגטסגס אם, זא רפ״ארדיט דער „הערר סעקרעטאר״ אין דער דעבעל אין דער וויינע, דאס דער בערפ״עפגנדע פ״שיטטשללעטר אינבערזיקטטיגס בללידס. נאטנגטלך וואס דיעזגן הערן דר״ פ״ריעדלאנדער דלכסס בעגטפ״אסס. זא האט ער בוהנר צוויא וועדקבען הערסנגעבען, ווענלכע טאאאל וועדקטהאן זונד. ער וויל דורכ אים דען „בללעדרטע״ שפ״ראך אונד נבט זיינגן וועדקען אינען „בללעדרטען אנשארך״. אללין פ״ר״ווערקיכע בא״ס. נעללעדטע קאנן הערר פ״ריעדלאנדער דער נטכט שרייבען, אונד דיעזע לעזען דענן אין זיינע שריפטען ניכט. אונד דאס נאפטא אינשטללי. גנגנגע פ״ביכלגן, וזוללכגס בא בללעדהיינג זיכס.

ה״ן יעקב צ״טראן, אבערלעהרער.

האט זאמבעזן אדהרען יאה־עבסבריכט פ״ראפ״עמט. ליכט. אין דעם ווער פ״אלגנדעם עדזענונג: צור דעראבזולדונג טוכטיגער אנדוהרקער אונד לאנד. ווערמהא וואהרדע אין אין דיעזעם יאהרע בעריי״ה. מענדע פ״ערזוינדעם. דאס דער פ״ראין ניכט זינע מטטעל אויבגעבען. דא גדזיינגענען יידישען שריטטשללעטר וועגנדע זיך אנדערען וויססנ. שאפטנבגיבען צו. קין פ״ראפטסער, דער אין דן פ״ראשאנד מט זינען וועדרקנן הערא״אנגען, נעהט לער אים. וזענן דיעזע וועדקע צור פ״ראדערונג דעם יידישען לעזפסטאנד אונד זיינער נעשיכטע ביטטאא״ע לעזפערן״: — (וזאס הערר סעקרעטאר דא נעזאגט, גערייכט אדם עבען ניכט צור אדרע. עס אין דער פ״לוך פאסט אללער וואהל. מהאמנגיטס־אנשטיטוט, זא אויך פאסט אללער ראגאערען נעמינדע, דאס דערען מטנלעדערע. אים מיטלייטטן אונד נעזוארבע־טרייבונגען בע. שטעהנדע. דן מט דען אינגעלהיטען ניכט בע. פאסטן קאנגן, דא דא דיעזע קינע צייט אונד אפט אין קינע פ״אדינגונגען בעזוטגען. זיא פערראפסטן זיך דאהער אדה דא פ״ראיאים. אדער אים מיטלייטטן אונד נעזוארבע־טרייבונגען. דיעזע לעזפטעראן־ווערדן. דא דא־ראבען, עס ראנגנט פ״ערלייט אין דער דעבעל אין דער אינגעלהיטען ניכט בע. פאסטן קאנגן, עס ראנגנט פ״ערלייט אין „פעטער ביססען" עגטגעהען, בעקונדרע אין דער דעבעל אינע עפפאנגענע אונד אנדערגעזאגטס. וטכט דער הערוטגעבער אינען יידישען וועדרקע ביא אינער גראם־נעמינדע אדער ביא אינעם פער. אינע, וזיא דא „אללאינן", אים אינע אנשטרשטיט. צוזע זיינגס אנשטרענגטסגס אם, זא רפ״ארדיט דער „הערר סעקרעטאר״ אין דער דעבעל אין דער וויינע, דאס דער בערפ״עפגנדע פ״שיטטשללעטר אינבערזיקטטיגס בללידס. נאטנגטלך וואס דיעזגן הערן דר״ פ״ריעדלאנדער דלכסס בעגטפ״אסס. זא האט ער בוהנר צוויא וועדרכבען הערסנגעבען, וועלכע טאאאל וועדרכבען זונד. ער וויל דורכ אים דען „בללעדרטע״ שפ״ראך אונד נבט זיינגן וועדרקן אינען „בללעדרטען אנשארך״. אללין פ״ר״ווערקיכע בא״ס. נעללעדטע קאנן הערר פ״ריעדלאנדער נטכט שרייבען, אונד דיעזע לעזען דענן אין זיינע שריפטען ניכט. אונד דאס נאפטא אינשטללי. גנגנגע פ״ביכלגן, וזוללכגס בא בללעדהיינג זיכס.

נייע יידישע פעסטער צייטונג

איין זערר בעשאפטענגן, וו״אר״ע עס שווערר, דיא מאר״ג בערעכענטגען מטטעל דער פ״ערא״ינגס פ״ר ל״טטערא״ישע צייטקע״ן פ״ערזוינדענדע, וויא גרענע איין אומפער דער פ״ראשאנד אויך נאך דיעזער רישטונג וועדרקהאפטיגען אונד אנדערע״ן״ — דיעזע בעמערקטע דער סעקרעטאר דעם פ״ערא״ינעס. הערר דר״ פ״ריעדלאנדער פ״אלגנדעם: „וזענן דאס פ״ראין אין דיעזעם יאהרע אין אונזערע דער יידישען לעזעראמטער אינען ג״ערינגערען בעטראג אויסגעזוינען, זא לייגנס דיעזע נטכט אין דעם פ״אשאנד, באדערן אין דעם מאנגל אדעראר. ראנגנדער ליטטונגען אויף דיעזעם פ״ערא״ינעס. דער דאס, וואס גלייכסטע וועדרען דיעזע ראנגנדע אונד נ״כט גלייכסטע ווידר, קאנן דער פ״ראין ניכט זינע מטטעל אויבגעבען. דא גדזיינגענען יידישען שריטטשללעטר וועגנדע זיך אנדערען וויססנ. שאפטנבגיבען צו. קין פ״ראפטסער, דער אין דן פ״ראשאנד מט זינען וועדרקנן הערא״אנגען, נעהט לער אים. וזענן דיעזע וועדרקע צור פ״ראדערונג דעם יידישען לעזפסטאנד אונד זיינער נעשיכטע ביטטאא״ע לעזפערן״: — (וזאס הערר סעקרעטאר דא נעזאגט, גערייכט אדם עבען ניכט צור אדרע. עס אין דער פ״לוך פאסט אללער וואהל. מהאמנגיטס־אנשטיטוט, זא אויך פאסט אללער ראגאערען נעמינדע, דאס דערען מטנלעדערע. אים מיטלייטטן אונד נעזוארבע־טרייבונגען בע. שטעהנדע. דן מט דען אינגעלהיטען ניכט בע. פאסטן קאנגן, דא דא דיעזע קינע צייט אונד אפט אין קינע פ״אדינגונגען בעזוטגען. זיא פערראפסטן זיך דאהער אדה דא פ״ראיאים. אדער אים מיטלייטטן אונד נעזוארבע־טרייבונגען. דיעזע לעזפטעראן־ווערדן. דא דא־ראבען, עס ראנגנט פ״ערלייט אין דער דעבעל אין דער אינגעלהיטען ניכט בע. פאסטן קאנגן, עס ראנגנט פ״ערלייט אין „פעטער ביססען" עגטגעהען, בעקונדרע אין דער דעבעל אינע עפפאנגענע אונד אנדערגעזאגטס. וטכט דער הערוטגעבער אינען יידישען וועדרקע ביא אינער גראם־נעמינדע אדער ביא אינעם פער. אינע, וזיא דא „אללאינן", אים אינע אנשטרשטיט. צוזע זיינגס אנשטרענגטסגס אם, זא רפ״ארדיט דער „הערר סעקרעטאר״ אין דער דעבעל אין דער וויינע, דאס דער בערפ״עפגנדע פ״שיטטשללעטר אינבערזיקטטיגס בללידס. נאטנגטלך וואס דיעזגן הערן דר״ פ״ריעדלאנדער דלכסס בעגטפ״אסס. זא האט ער בוהנר צוויא וועדרכבען הערסנגעבען, וועלכע טאאאל וועדרכבען זונד. ער וויל דורכ אים דען „בללעדרטע״ שפ״ראך אונד נבט זיינגן וועדרקן אינען „בללעדרטען אנשארך״. אללין פ״ר״ווערקיכע בא״ס. נעללעדטע קאנן הערר פ״ריעדלאנדער נטכט שרייבען, אונד דיעזע לעזען דענן אין זיינע שריפטען ניכט. אונד דאס נאפטא אינשטללי. גנגנגע פ״ביכלגן, וזוללכגס בא בללעדהיינג זיכס.

דיעזעם קאנן זא לכ״ע א״רביטשן אונטערליך פ״ער. ווענדונג. דיא א״רביטשן דער ד״ר״ פ״ראפ״עסאר קאנ״ן. טען דאהער בלאם אם „מאקולאטור", צים איינ. פאמקען פאן קאנט אדער בוטטפער בים גרייזלער, פ״ער. ווענדונג פ״נדע״ן. — אונד אויך דיא א״מינג אינינגס זא״ל. כען מנטשען פ״ערלאסט זיך דיא „איד״, אללאינ״ן, אדער אבער אדינגערע אינע נראם. נעמינדע, ווענן עס זיך דאהרנס הארזעלט, דעם פ״ערבאנדס אינינגס אים יידישען נייסטע אונד אם אינטערעסטע דעם וודענ. טהומס הערטטגעבענגען ווערקס אינע אונטער. שטיצונג אנגעדייהנגן צו לאסטן, ווער קאנגנן עס אונס ליייטס פ״אר״שטעללען, דאס דער גנזאמטס. צוזוטץ אללערע פ״ערא״ינע אונד נראם־נעמינדע אים פ״ערפ״הלט ערשיינען, ווענן זיא זיך נאך דעם גוט. אכטטן אדהרער סעקרעטאר״ע רישטען. זא בעטראכ. טען דער אללעס גגלה, וועלכגס צור בעקאנטמאכונג דעם אנטשטסטס פ״ערזוינדעטע וואהרדע, אלס צוטאלאנג פ״ערשטעגונג, אם כגס עס פ״ענטטעטר הינגס גנוואהר״פען, ווענן ניכט גלייכצייטיג דיא יידישע ליטע. ראטור אינע קראפטינע אינטערעסטענגס פינדעט. וועלכע דאצו בעריטטען אין. דיא אנט־טפטטען מט ניטטטינגן וועדען אפפענטלאכט אים דעם פ״ערלדע צו שלאנגן. פ״ערא״ינע, נראם־נעמינדע אונד יידישע מילכאא״ע מטטפען מט גלייכגס מיט ניכט טערשטאנדנגס יידישע בלאטטער אונד יידישע ווערקע אלס איינע דיאטטאנאנאבע אהרער טהא. מינגס פ״ר דאס יודענטהומס אנערקענגנגן: — אונד בערעדת זאלבע צייטונגען אונד ווערקע מטטפען פ״אר אללגס אם אונג נעפאהנס ווערדן, דא ניכט מט נעללהרהאפ״ן גראזון״ הערטטגטשווינדען, זאנדערן פ״ר דאס נראטטס אנאללגס נעפ״בליכגס בעטרגס. נעם זנר, ווייל נור דיעזע דיא נעאיינגעטען מטטעל זנר. אים דיא לידער״ נאך אטטפער נעגנן יודען אונד יודענטהום הערפ״ערנדן. פ״אראוטהיילע נרינדליך צו צערשטייהן. — הערערזיך וואללטטן ווייר ניכט בכאם דיא אויפפערקומאכטיס דער „וועגנער אל. לאיינ״ן נעלעגכס האבען, זאנדערן אויך דיא אויפ. פ״ערקומאכטיס אונזערער נראם־נעמינדע אונד אונ. זערער צאהלרייכען „נעראדעלטן״ אונד „ערשטטטן״ הערערן מיללאאנ״ע, וועלכע דע״עטערע נא. מענטלך ביזהער פאן אינער יידישען לייטעראטור אבערהויפט ניכט וויססנן מאכטן. — ווי וואללען צים שליטטסס אבערגעגנס אויך דיא פ״אנאאם־פונק. טס דער „וועגנער אללאינ״ן הער פאלגנן לאסטן; דיעזע דאצו: „1) דאס קולטטווערק אין אללגיינ״ן מאנזקהוטעגס בים גס בשטוגס פאר״שטעהטעגן; — 2) דען דורך דיא אויסנאהמטס־נעזעטצע צור אויס. וואנדערונג נעדראנגטען יידישען אונד רומאנישען גלייבענס. נעגנאסטן פאר״טעד״העלפן; — 3) נעמינ״דען, דיא ניכט אין דער לאנגע זנר, רעלינינאנס־לעה.

ה״ן יעקב צ״טראן, אבערלעהרער.

• (״ד״יא״ז״ל״ל״אנ״ש״) אין ווי״ען האט זאמבעזן אדהרען יאה־עבסבריכט פ״ראפ״עמט. ליכט. אין דעם ווער פ״אלגנדעם עדזענונג: צור דעראבזולדונג טוכטיגער אנדוהרקער אונד לאנד. ווערמהא וואהרדע אין אין דיעזעם יאהרע בעריי״ה. מענדע פ״ערזוינדעם. דאס דער פ״ראין ניכט זינע מטטעל אויבגעבען. דא גדזיינגענען יידישען שריטטשללעטר וועגנדע זיך אנדערען וויססנ. שאפטנבגיבען צו. קין פ״ראפטסער, דער אין דן פ״ראשאנד מט זינען וועדרקנן הערא״אנגען, נעהט לער אים. וזענן דיעזע וועדרקע צור פ״ראדערונג דעם יידישען לעזפסטאנד אונד זיינער נעשיכטע ביטטאא״ע לעזפערן״: — (וזאס הערר סעקרעטאר דא נעזאגט, גערייכט אדם עבען ניכט צור אדרע. עס אין דער פ״לוך פאסט אללער וואהל. מהאמנגיטס־אנשטיטוט, זא אויך פאסט אללער ראגאערען נעמינדע, דאס דערען מטנלעדערע. אים מיטלייטטן אונד נעזוארבע־טרייבונגען בע. שטעהנדע. דן מט דען אינגעלהיטען ניכט בע. פאסטן קאנגן, דא דא דיעזע קינע צייט אונד אפט אין קינע פ״אדינגונגען בעזוטגען. זיא פערראפסטן זיך דאהער אדה דא פ״ראיאים. אדער אים מיטלייטטן אונד נעזוארבע־טרייבונגען. דיעזע לעזפטעראן־ווערדן. דא דא־ראבען, עס ראנגנט פ״ערלייט אין דער דעבעל אין דער אינגעלהיטען ניכט בע. פאסטן קאנגן, עס ראנגנט פ״ערלייט אין „פעטער ביססען" עגטגעהען, בעקונדרע אין דער דעבעל אינע עפפאנגענע אונד אנדערגעזאגטס. וטכט דער הערוטגעבער אינען יידישען וועדרקע ביא אינער גראם־נעמינדע אדער ביא אינעם פער. אינע, וזיא דא „אללאינן", אים אינע אנשטרשטיט. צוזע זיינגס אנשטרענגטסגס אם, זא רפ״ארדיט דער „הערר סעקרעטאר״ אין דער דעבעל אין דער וויינע, דאס דער בערפ״עפגנדע פ״שיטטשללעטר אינבערזיקטטיגס בללידס. נאטנגטלך וואס דיעזגן הערן דר״ פ״ריעדלאנדער דלכסס בעגטפ״אסס. זא האט ער בוהנר צוויא וועדרכבען הערסנגעבען, וועלכע טאאאל וועדרכבען זונד. ער וויל דורכ אים דען „בללעדרטע״ שפ״ראך אונד נבט זיינגן וועדרקן אינען „בללעדרטען אנשארך״. אללין פ״ר״ווערקיכע בא״ס. נעללעדטע קאנן הערר פ״ריעדלאנדער נטכט שרייבען, אונד דיעזע לעזען דענן אין זיינע שריפטען ניכט. אונד דאס נאפטא אינשטללי. גנגנגע פ״ביכלגן, וזוללכגס בא בללעדהיינג זיכס.

נייע יידישע פעסטער צייטונג

איין זערר בעשאפטענגן, וו״אר״ע עס שווערר, דיא מאר״ג בערעכענטגען מטטעל דער פ״ערא״ינגס פ״ר ל״טטערא״ישע צייטקע״ן פ״ערזוינדענדע, וויא גרענע איין אומפער דער פ״ראשאנד אויך נאך דיעזער רישטונג וועדרקהאפטיגען אונד אנדערע״ן״ — דיעזע בעמערקטע דער סעקרעטאר דעם פ״ערא״ינעס. הערר דר״ פ״ריעדלאנדער פ״אלגנדעם: „וזענן דאס פ״ראין אין דיעזעם יאהרע אין אונזערע דער יידישען לעזעראמטער אינען ג״ערינגערען בעטראג אויסגעזוינען, זא לייגנס דיעזע נטכט אין דעם פ״אשאנד, באדערן אין דעם מאנגל אדעראר. ראנגנדער ליטטונגען אויף דיעזעם פ״ערא״ינעס. דער דאס, וואס גלייכסטע וועדרען דיעזע ראנגנדע אונד נ״כט גלייכסטע ווידר, קאנן דער פ״ראין ניכט זינע מטטעל אויבגעבען. דא גדזיינגענען יידישען שריטטשללעטר וועגנדע זיך אנדערען וויססנ. שאפטנבגיבען צו. קין פ״ראפטסער, דער אין דן פ״ראשאנד מט זינען וועדרקנן הערא״אנגען, נעהט לער אים. וזענן דיעזע וועדרקע צור פ״ראדערונג דעם יידישען לעזפסטאנד אונד זיינער נעשיכטע ביטטאא״ע לעזפערן״: — (וזאס הערר סעקרעטאר דא נעזאגט, גערייכט אדם עבען ניכט צור אדרע. עס אין דער פ״לוך פאסט אללער וואהל. מהאמנגיטס־אנשטיטוט, זא אויך פאסט אללער ראגאערען נעמינדע, דאס דערען מטנלעדערע. אים מיטלייטטן אונד נעזוארבע־טרייבונגען בע. שטעהנדע. דן מט דען אינגעלהיטען ניכט בע. פאסטן קאנגן, דא דא דיעזע קינע צייט אונד אפט אין קינע פ״אדינגונגען בעזוטגען. זיא פערראפסטן זיך דאהער אדה דא פ״ראיאים. אדער אים מיטלייטטן אונד נעזוארבע־טרייבונגען. דיעזע לעזפטעראן־ווערדן. דא דא־ראבען, עס ראנגנט פ״ערלייט אין דער דעבעל אין דער אינגעלהיטען ניכט בע. פאסטן קאנגן, עס ראנגנט פ״ערלייט אין „פעטער ביססען" עגטגעהען, בעקונדרע אין דער דעבעל אינע עפפאנגענע אונד אנדערגעזאגטס. וטכט דער הערוטגעבער אינען יידישען וועדרקע ביא אינער גראם־נעמינדע אדער ביא אינעם פער. אינע, וזיא דא „אללאינן", אים אינע אנשטרשטיט. צוזע זיינגס אנשטרענגטסגס אם, זא רפ״ארדיט דער „הערר סעקרעטאר״ אין דער דעבעל אין דער וויינע, דאס דער בערפ״עפגנדע פ״שיטטשללעטר אינבערזיקטטיגס בללידס. נאטנגטלך וואס דיעזגן הערן דר״ פ״ריעדלאנדער דלכסס בעגטפ״אסס. זא האט ער בוהנר צוויא וועדרכבען הערסנגעבען, וועלכע טאאאל וועדרכבען זונד. ער וויל דורכ אים דען „בללעדרטע״ שפ״ראך אונד נבט זיינגן וועדרקן אינען „בללעדרטען אנשארך״. אללין פ״ר״ווערקיכע בא״ס. נעללעדטע קאנן הערר פ״ריעדלאנדער נטכט שרייבען, אונד דיעזע לעזען דענן אין זיינע שריפטען ניכט. אונד דאס נאפטא אינשטללי. גנגנגע פ״ביכלגן, וזוללכגס בא בללעדהיינג זיכס.

דיעזע דאס אאפטעס אנשאפפען. אונד אין דער זיא מיט טער. ווענדונג אונד אנדערע״ן״ — דיעזע בעמערקטע דער סעקרעטאר דעם פ״ערא״ינעס. הערר דר״ פ״ריעדלאנדער פ״אלגנדעם: „וזענן דאס פ״ראין אין דיעזעם יאהרע אין אונזערע דער יידישען לעזעראמטער אינען ג״ערינגערען בעטראג אויסגעזוינען, זא לייגנס דיעזע נטכט אין דעם פ״אשאנד, באדערן אין דעם מאנגל אדעראר. ראנגנדער ליטטונגען אויף דיעזעם פ״ערא״ינעס. דער דאס, וואס גלייכסטע וועדרען דיעזע ראנגנדע אונד נ״כט גלייכסטע ווידר, קאנן דער פ״ראין ניכט זינע מטטעל אויבגעבען. דא גדזיינגענען יידישען שריטטשללעטר וועגנדע זיך אנדערען וויססנ. שאפטנבגיבען צו. קין פ״ראפטסער, דער אין דן פ״ראשאנד מט זינען וועדרקנן הערא״אנגען, נעהט לער אים. וזענן דיעזע וועדרקע צור פ״ראדערונג דעם יידישען לעזפסטאנד אונד זיינער נעשיכטע ביטטאא״ע לעזפערן״: — (וזאס הערר סעקרעטאר דא נעזאגט, גערייכט אדם עבען ניכט צור אדרע. עס אין דער פ״לוך פאסט אללער וואהל. מהאמנגיטס־אנשטיטוט, זא אויך פאסט אללער ראגאערען נעמינדע, דאס דערען מטנלעדערע. אים מיטלייטטן אונד נעזוארבע־טרייבונגען בע. שטעהנדע. דן מט דען אינגעלהיטען ניכט בע. פאסטן קאנגן, דא דא דיעזע קינע צייט אונד אפט אין קינע פ״אדינגונגען בעזוטגען. זיא פערראפסטן זיך דאהער אדה דא פ״ראיאים. אדער אים מיטלייטטן אונד נעזוארבע־טרייבונגען. דיעזע לעזפטעראן־ווערדן. דא דא־ראבען, עס ראנגנט פ״ערלייט אין דער דעבעל אין דער אינגעלהיטען ניכט בע. פאסטן קאנגן, עס ראנגנט פ״ערלייט אין „פעטער ביססען" עגטגעהען, בעקונדרע אין דער דעבעל אינע עפפאנגענע אונד אנדערגעזאגטס. וטכט דער הערוטגעבער אינען יידישען וועדרקע ביא אינער גראם־נעמינדע אדער ביא אינעם פער. אינע, וזיא דא „אללאינן", אים אינע אנשטרשטיט. צוזע זיינגס אנשטרענגטסגס אם, זא רפ״ארדיט דער „הערר סעקרעטאר״ אין דער דעבעל אין דער וויינע, דאס דער בערפ״עפגנדע פ״שיטטשללעטר אינבערזיקטטיגס בללידס. נאטנגטלך וואס דיעזגן הערן דר״ פ״ריעדלאנדער דלכסס בעגטפ״אסס. זא האט ער בוהנר צוויא וועדרכבען הערסנגעבען, וועלכע טאאאל וועדרכבען זונד. ער וויל דורכ אים דען „בללעדרטע״ שפ״ראך אונד נבט זיינגן וועדרקן אינען „בללעדרטען אנשארך״. אללין פ״ר״ווערקיכע בא״ס. נעללעדטע קאנן הערר פ״ריעדלאנדער נטכט שרייבען, אונד דיעזע לעזען דענן אין זיינע שריפטען ניכט. אונד דאס נאפטא אינשטללי. גנגנגע פ״ביכלגן, וזוללכגס בא בללעדהיינג זיכס.

הארביא איינלעשן יך נאך איינמאל איהרע נאנצע

פערגאנגענהייט פאר איהר אויף, איך איהר״ן מ״אדטען שטעללטאג יך אין, אם פ״ערזוינ אין אין אונזערע צ״ענטטען, ווענן איהר״ן דיא ווירנטע וויא אם מאנע ערמענונג פאן איהרען מהרי. עטטטען אונד לעבטסאן. אונד טע קאם אביער דיא דיא אהנונג, וויא אם דיא שטיהנג פאן דען לעבטסאן איינע איהרער פערגאנגענהייט עטטס דעם איהרע נאנצע נעשיכטע צום מארגען ווידר.

אין דיעזער שטטטטנג שאארדטע דיא נאך צום פנגס. טער הינטס, אלס פס דרוטטען שאן דונקלקעט אונד דיא מאנ״יטכל, וועלכע שטאאנדאאס אם מאנגס. הטטטטל נעשטאנדען האטטטע, צו נלאנצען אנפנגס. פאן דער פ״ראאה. ליכטן יונגען וועלס וואר נעפאאנגר שטהר דא. אללעס וואר בערעטטס דערגעטטטטהרוט. דא וואר אין מוזיק אן דאנס אים דאר תריבער קלאנג. דא דאדטע יא איהרע נאאטן דוטפן. דא וואנדטע דן אום. אן דער טהור שאאנר דע״ש״אלל ל״ע״ע״ר״ן דיעזע דיעזע אויהר״ן״ — „פ״ר״ליין דאנ״ן״ ווייל דאס אנגעקלאמטע נעשטאלט אים אייגנס קונר אנגעקאמטע יידישע בעשטעלונג אים שטערבן. אוך ליעפ נור אים אים הרצאל דאקאאר.

דיא וואהרהייט דאאן דיא דאאס אין דאן איהרע פרי״ן. מען אויף אונד אייסטע אין דיא „שלאא״ם. שאאדט״ הינבער, אים ווייא מאנלטכס צו הלפטן.

עס וואר הייטע נכס דאס עטטעס מאל, דאאס דאס אלטע מ״אדרע״ן צו זאלכגס לעבנס־דיינסטאן נעוויסן

הארביא איינלעשן יך נאך איינמאל איהרע נאנצע

פערגאנגענהייט פאר איהר אויף, איך איהר״ן מ״אדטען שטעללטאג יך אין, אם פ״ערזוינ אין אין אונזערע צ״ענטטען, ווענן איהר״ן דיא ווירנטע וויא אם מאנע ערמענונג פאן איהרען מהרי. עטטטען אונד לעבטסאן. אונד טע קאם אביער דיא דיא אהנונג, וויא אם דיא שטיהנג פאן דען לעבטסאן איינע איהרער פערגאנגענהייט עטטס דעם איהרע נאנצע נעשיכטע צום מארגען ווידר.

אין דיעזער שטטטטנג שאארדטע דיא נאך צום פנגס. טער הינטס, אלס פס דרוטטען שאן דונקלקעט אונד דיא מאנ״יטכל, וועלכע שטאאנדאאס אם מאנגס. הטטטטל נעשטאנדען האטטטע, צו נלאנצען אנפנגס. פאן דער פ״ראאה. ליכטן יונגען וועלס וואר נעפאאנגר שטהר דא. אללעס וואר בערעטטס דערגעטטטטהרוט. דא וואר אין מוזיק אן דאנס אים דאר תריבער קלאנג. דא דאדטע יא איהרע נאאטן דוטפן. דא וואנדטע דן אום. אן דער טהור שאאנר דע״ש״אלל ל״ע״ע״ר״ן דיעזע דיעזע אויהר״ן״ — „פ״ר״ליין דאנ״ן״ ווייל דאס אנגעקלאמטע נעשטאלט אים אייגנס קונר אנגעקאמטע יידישע בעשטעלונג אים שטערבן. אוך ליעפ נור אים אים הרצאל דאקאאר.

דיא וואהרהייט דאאן דיא דאאס אין דאן איהרע פרי״ן. מען אויף אונד אייסטע אין דיא „שלאא״ם. שאאדט״ הינבער, אים ווייא מאנלטכס צו הלפטן.

עס וואר הייטע נכס דאס עטטעס מאל, דאאס דאס אלטע מ״אדרע״ן צו זאלכגס לעבנס־דיינסטאן נעוויסן

נייע יידישע פעסטער צייטונג

איין זערר בעשאפטענגן, וו״אר״ע עס שווערר, דיא מאר״ג בערעכענטגען מטטעל דער פ״ערא״ינגס פ״ר ל״טטערא״ישע צייטקע״ן פ״ערזוינדענדע, וויא גרענע איין אומפער דער פ״ראשאנד אויך נאך דיעזער רישטונג וועדרקהאפטיגען אונד אנדערע״ן״ — דיעזע בעמערקטע דער סעקרעטאר דעם פ״ערא״ינעס. הערר דר״ פ״ריעדלאנדער פ״אלגנדעם: „וזענן דאס פ״ראין אין דיעזעם יאהרע אין אונזערע דער יידישען לעזעראמטער אינען ג״ערינגערען בעטראג אויסגעזוינען, זא לייגנס דיעזע נטכט אין דעם פ״אשאנד, באדערן אין דעם מאנגל אדעראר. ראנגנדער ליטטונגען אויף דיעזעם פ״ערא״ינעס. דער דאס, וואס גלייכסטע וועדרען דיעזע ראנגנדע אונד נ״כט גלייכסטע ווידר, קאנן דער פ״ראין ניכט זינע מטטעל אויבגעבען. דא גדזיינגענען יידישען שריטטשללעטר וועגנדע זיך אנדערען וויססנ. שאפטנבגיבען צו. קין פ״ראפטסער, דער אין דן פ״ראשאנד מט זינען וועדרקנן הערא״אנגען, נעהט לער אים. וזענן דיעזע וועדרקע צור פ״ראדערונג דעם יידישען לעזפסטאנד אונד זיינער נעשיכטע ביטטאא״ע לעזפערן״: — (וזאס הערר סעקרעטאר דא נעזאגט, גערייכט אדם עבען ניכט צור אדרע. עס אין דער פ״לוך פאסט אללער וואהל. מהאמנגיטס־אנשטיטוט, זא אויך פאסט אללער ראגאערען נעמינדע, דאס דערען מטנלעדערע. אים מיטלייטטן אונד נעזוארבע־טרייבונגען בע. שטעהנדע. דן מט דען אינגעלהיטען ניכט בע. פאסטן קאנגן, דא דא דיעזע קינע צייט אונד אפט אין קינע פ״אדינגונגען בעזוטגען. זיא פערראפסטן זיך דאהער אדה דא פ״ראיאים. אדער אים מיטלייטטן אונד נעזוארבע־טרייבונגען. דיעזע לעזפטעראן־ווערדן. דא דא־ראבען, עס ראנגנט פ״ערלייט אין דער דעבעל אין דער אינגעלהיטען ניכט בע. פאסטן קאנגן, עס ראנגנט פ״ערלייט אין „פעטער ביססען" עגטגעהען, בעקונדרע אין דער דעבעל אינע עפפאנגענע אונד אנדערגעזאגטס. וטכט דער הערוטגעבער אינען יידישען וועדרקע ביא אינער גראם־נעמינדע אדער ביא אינעם פער. אינע, וזיא דא „אללאינן", אים אינע אנשטרשטיט. צוזע זיינגס אנשטרענגטסגס אם, זא רפ״ארדיט דער „הערר סעקרעטאר״ אין דער דעבעל אין דער וויינע, דאס דער בערפ״עפגנדע פ״שיטטשללעטר אינבערזיקטטיגס בללידס. נאטנגטלך וואס דיעזגן הערן דר״ פ״ריעדלאנדער דלכסס בעגטפ״אסס. זא האט ער בוהנר צוויא וועדרכבען הערסנגעבען, וועלכע טאאאל וועדרכבען זונד. ער וויל דורכ אים דען „בללעדרטע״ שפ״ראך אונד נבט זיינגן וועדרקן אינען „בללעדרטען אנשארך״. אללין פ״ר״ווערקיכע בא״ס. נעללעדטע קאנן הערר פ״ריעדלאנדער נטכט שרייבען, אונד דיעזע לעזען דענן אין זיינע שריפטען ניכט. אונד דאס נאפטא אינשטללי. גנגנגע פ״ביכלגן, וזוללכגס בא בללעדהיינג זיכס.

מען, וואָהרענד עס פאָן נון אב נור אללע פינף יאהרע דיעזעס רעכט איבען זאָלל! איבערדיעס וואוסטע זײנע מאַיעסטאַט, דאס אויך דיא מאַיאָ-טאַט דעם פײסישען לאנדטאגעס, וועלכע דיעזעס געזעטץ וואָטירט האט, ניכט אום דער פרייען וואהל דער שטימם-בערעכטיגטען בירגער, זאָנדערן נור דורך דיא געוואלטטהאַטיגקײטען דעם מיניסטערס פוטטקאמער, דער דיא ארמען בירגער אין דער פרייען שטיממען-אבגאבע שטעטס צו בעהינדערן זוכטע, הערפאָרגינג. איינע זאָלכע געוואלטטהאַטיגע איינמישונג דעם מיניסטערס אין דען גאנג דער וואהלען וואָרע אבער פיר דיא צוקונפט, דא דיא בירגער נור איינמאל אין פינף יאהרען איהר שטימם-רעכט אויסאיבען זאָללען, נאָך פערהאַנגניספאָללער, אלס ביזהער. אלס דאהער קאיזער פריעדריך זיך ענדליך טראָטצדעם ענטשלאָס, דיעזעס געזעטץ צו סאנק-ציאָנירען, דא ריכטעטע ער אן פוטטקאמער איינען ערלאס מיט דער מאהנונג, דאס ער פאָן נון אב אין דען גאנג דער וואהלען ניכט איינגרייפע, דאמיט דאס פאָלק גאנץ נאך איינענעם פרייען וויללען וואַהלען קאָננע. דער קאיזער ווינשטע איבערדיעס, דאס דיע-זער ערלאס גלייכצייטיג מיט דעם געזעטצע איבער דיא 5-יאָהריגע פארלאמענטס-דויער צור פעראָפ-פענטליכונג געלאנגע. — דא יעדאָך הערר פאָן פוטטקאמער דען אן איהן ערגאנגענען ערלאס, דער פיר איהן פערלעטצענד וואר, ניכט פעראָפפענטליכען מאָכטע, זאָ אונטערברייטעטע ער דעם קאיזער איינע „דענק-שריפט", אום זיין פאָרגעהען ביא דען וואהלען צו רעכטפערטיגען. — דער קאיזער יעדאָך פערוואַרף דיעזע „דענקשריפט" אונד ריכטעטע אן פוטטקאמער ניעדערינגם איינען ערלאס. יעטצט זאה דער גוטע מאנן איין, דאס זיינע „לעטצטע שטונדע געשלאגען". אונד זאָ טראט ער פאָן זיינער שטעללונג אלס מי-ניסטער דעם איננערן פלאָטצליך צוריק.

פערשיעדענע נייאיגקייטען.

* (זיינע מאַיעסטאַט דער קאָניג) איזט זאמסטאג נאכמיטטאגס 2 אוהר מיטטעלסט דער זיד-באהן אין דער הויפט-שטאדט איינגעטראָפ-פען. אויף דעם אָפנער זיד-באהנהאָפע האטטען זיך קורץ פאָר אנקונפט דעם צוגעס צום עמפפאנגע זיי-נער מאַיעסטאַט דער מיניסטער באראָן בעלא אָרצי, פערגער אָבערגעשפאן גראף שטעפאן סאפארי, אָבער-בירגערמייסטער קארל ראטה אונד אָבער-שטאדטהויפטמאנן יאָהאנן טאָראָק איינגעפונ-דען. פראָצים צור בעשטיממטען צייט פוהר דער צוג אין דיא באַהנ-האָפ-האללע איין. — דער קאָניג ווארדע ביים פערלאססען דעם סאלאָנ-וואגגאָנס פאָן דעם פובליקום מיט לעבהאפטען „עליענרופען" בעגריסט, פיר וועלכע הולדיגונג זיינע מאַיעסטאַט מיט מיליטאַרישעם גרוס דאנקטע. דער קאָניג טראט זאָדאנן אן דען מיניסטער באראָן אָרצי הערא, דעם ער דיא האנד רייכטע אונד בייא דעם ער זיך נאָך דעם „שטאנדע דער זאאטען" אים לאנדע ער-קונדיגטע. זאָדאנן צייכנעטע ער דער רייהע נאָד דען גראפען סאפארי אונד דיא העררען ראטה אונד טאָראָק מיט אנשפראכען אוים. דען אָבער-בירגערמייסטער פראגטע דער קאָניג, אָב עס היער גערעגנעט האט? אויף דיא בעיאהענדע אנט-וואָרט בעמערקטע זיינע מאַיעסטאַט, דאס דער רעגען מיט ריקזיכט אויף דיא זייט לאָנגער צייט הערשענדע טראָקענהייט זעהר פאָן נוטצען געווע-זען! — נאכדעם זיך דער קאָניג זאָדאנן פאָן דען אנוועזענדען פעראבשיעדעטע, בעשטיעג ער איינע צוויישפאָנניגע האָפ-עקוויפאשע אונד פוהר אין דיא אָפנער האָפבורג.

* (יידיש-פאטריאָטישע וואָהל-טהאָטיגקייט.) באראָן אלבערט פאָן ראָטה-שילד אין וויען שפענדעטע צו עהרען דעם 40-יאָהריגען רעגירונגס-יובילעאומס אונזערעס ערהאבענען מאָנ-ראכען דען בעטראג פאָן 50,000 גולד' צו וואָהלטהאָ-טיגען צוועקען. דיעזע שפענדע טראָגט ניכט בלאָס דען כאראקטער דער וואָהלטהאָטיגקייט, זאָנדערן אין גלייכעם מאסע אויך דען כאראקטער דעם פא-טריאָטיסמוס. עס איזט זעהר גוט, דאס דיא ראָטה-שילדס איינען זאָלך האָהען פאטריאָטישען זינן בע-קונדען, דא דער צאַרן דעם אנטי-סעמיטיסמוס בע-קאננטליך דאָך נור געגען דען רייכטהום איינינער יודען געריכטעט איזט! זיא בעהויפטען, דאס דיא יודען קיינען זינן פיר דאס פאטערלאנד אונד פיר דען טהראָן האבען, זאָנדערן איינציג אונד אלליין דאס אנ-הייפען פאָן אונגעהייערן רייכטהימערן אנשטרעבען. נון איזט עס זאכע אונזערער מיללאָנאַרע, דאס זיא דיעזע פרעכע פערליימדונג דורך טהאטען דער הו-מאניטאט אונד דעם פאטריאָטיסמוס גלאַנצענד ווי-דערלעגען, אונד דיעס האבען דיא ראָטהשילדס שטעטס אין פאָללעם מאסע געטהאן!

* (דאס געזאממט-ערפאָרדערניס) אן דיא דעלעגאציאָנען פיר דאס יאהר 1889 בע-טראָגט: 139,157,000, אלזאָ נאהע אום 5 מיללאָנען מעהר אלס דאס ערפאָרדערניס פיר דאס יאהר 1888! היעצו קאָממען נאָך 4½ מיללאָנען אלס מעהר בע-דארף פיר דיא טרופפען אין באָסניען; פערנער איין אויסעראָרדענטליכער קרעדיט אים בעלויפע פאָן 473 מיללאָנען פיר דיא פאָרטזעטצונג דער טרופפען-פאָרשיעבונגען אן דיא גרענצען געגען רוסלאנד. מאן ערזיעהט היערויס, דאס דער נייע קריעגס-מי-ניסטער הערר פאָן בייער דען בעגינן זיינער טהאָ-טיגקייט דורך דיא פאָרדערונג ענאָרמער סוממען פיר מיליטאַר-צוועקע איינגלייטעט.

* (דער טרעפפער דעם קאָניגס.) אונטער דען ניכט בעהאָבענען טרעפפערן דער וויע-נער „פפערדע-לאָטטעריע", דער־ען ציעהונג פאָר איניגען טאגען ערפאָלגטע, בעפאנד זיך אונטער אנדערעם איין „רעגענ-מאנטעל", איין גאנץ איינפא-כער, שליכטער רעגענ-מאנטעל, וועלכער נעבסט הונדערט אנדערען נאָך ניכט בעהאָבענען געוויננס-טען דער אבהאָלונג הארטע. דא דיעזע נון ניכט ערפאָלגטע, זאָ ווארד נאכגעפאָרשט, אונד מאן קאָנ-סטאטירטע, דאס דער „גליקליכע געווינער" בעזאג-טען רעגענ-מאנטעלס קיין געריגגערער, אלס זיינע מא-יעסטאַט דער קאיזער-קאָניג זעלבסט זייא! דעמנאך ווארד דורך איינען בעדיענסטעטען דאס וואססער-דיכטע קליידונגס-שטיק, זאָרגפאַלטיג פערפאקט, אין דיא וויענער האָפבורג געבראכט. — דערזעלבע באָטע איבערבראכטע נאָך צווייא אנדערע געווינסט-געגענשטאנדע, אונד צוואר איין פעדער-מעססער אונד איינען בוטטער-טעללער, וועלכע דער ערצ-הערצאָגין מאריע וואלעריע אלס געווינן צוגעפאל-לען וואַרען.

* (איין „קדוש השם".) אוים בעלגיעש ווירד אונס פאָלגענדעס בעריכטעט: אם שבת קודש פרשת שלח איזט דער יינגסט ערנאננטע בישאָף צו גראָס-ווארדיין, דר' שלויך, אין אונזערער שטאדט איינגעטראָפפען. אונטער אנדערען עמפפינג דער האָהע קירכענפירסט אויך דיא דעפוטאציאָן דער היעזיגען אָרטה' געמיינדע. דיא בעגריסונגס-אנ-שפראכע היעלט זיינע עהרוו' הערר ראבבינער מוה' אשר גראָסבערג נ"י, וועלכע אויף זיינע עקס-צעללענץ דען בישאָף איינען איבעראוים גינסטיגען איינדרוק מאכטע. דיעזער דאנקטע ווידערהאָלט פיר דיא, וויא ער זאגטע, טיעף דורכדראכטען אונד טיעף געפיהלטען וואָרטע. ער בעריהרטע זאָדאנן אויך דיא רעליגיאָנס-פראגע אונד זאגטע פאָלגענדעס: „דיא רעליגיאָן עהרע איך, וואָ איממער איך זיא פינ-דע! פאָר דעם יודען, ווענן ער אויך נאָך דער לעטצ-טע איזט אין זיינער שטעללונג, איזט ער נור רעלי-גיאָז, זאָ העבע איך דען הוט! דער עהרליכע, גע-בילדעטע קאטהאָליק קאנן קיין אנטי-סעמיט זיין, דענן ער מוס צוריקדענקען, דאס זיינע רעליגיאָן פאָן דער יידישען אבשטאממט! דיא 10 געבאָטע דער יודען, זינד אויך דיא אונזעריגען; דער שטיפטער דער קאטהאָלישען רעליגיאָן האט אונס דיא מאָראל איהרער רעליגיאָן געלעהרט:" או״ו״ — דיא דע-פוטאציאָן ווײלטע ביא זײנער עקסצעללענץ אײנע פערהאַלטניסמאָסיג גערוימע צײט, זאָ דאס עס דען אױסען שטעהענדען אױפפאללענד געוואָרדען איזט. פאָן היער פוהר זײנע עקסצעללענץ נאך וואשקאָ,

---

פאָלליעטאָז.

דאס שנאָררער-קינד.

— איינע קליינע, היבשע ערצאָהלונג. —

עס איזט ניכט לייכט, איינעם מענשען געשיכטע, גלייך אוים זיינעם געזיכטע צו לעזען. דיא דא אויסען פראָהליך שיינען, זינד עס אָפט, וועלכע איננען ווינען. אבער ווענן מאן זאָלך איין פאָן דער צייט לאנגזאם פערניכטעטעס פרויענ-אנטליטץ, וועלכעס דעם פערבליהטען מאָדכען געהאָרט, בע-טראכטעטע, זאָ ליעגט אין דען אויגען דיא האָפפנונגסלאָזיג-קייט! זאָ אינס לעערע בליקען, זאָ פלאנלאָז, אָהנע דאס פראָהע אָדער ערנסטע גדאנקען דאהינטער בליטצען, אָהנע דאס זיך פערנאָנגענעס אָדער צוקינפטיגעס גליק דארינגען וויעדערשפיעגעלט, קאנן נור דאס אלט געוואָרדענע מאָדכען, קאנן נור דיא, וועלכע אלליין איזט אין דער וועלט.

מיט זאָלך פערצווייפעלטען אויגען זאה ראָזא פראנק, איין אַלטליכעס מאָדכען, אוים דעם פענסטער איהרעס שטיבכענס אין דיא ראָזיגען וואָלקען דעם אבענדהיממעלס הינוים. —

דאס אלטע פרייליין קאָננטע איין רעכט בעהאגליכעס לעבען פיהרען; דאריבער וואר מאן אין דער גאנצען שטאדט איינינג. זיא ערנאָהרטע זיך צוואר פאָן איהרער האַנדע אר-בייט; אלליין זיא האטטע איממער רייכליכע בעשאָפטיגונג פאָן דען בעסטען קרייזען דעם אָרטעס. פיעלע פרויען, וועלכען עס מיטאונטער זויער ווארד, איהרע גאנצע קליינע שאאר קינדער זאטט צו מאכען, ווארען נאהע דאראן, דיא נאָטהערין ראָזא צו בענײדען, דיא ניכט קינד, ניכט קע-געל האטטע, אונד טהון אונד לאססען קאָננטע, וואס זיא וואָללטע, אונד וויא היבש עס בייא איהר אויסזאה! — זיא האטטע זיך דיא וואָהנונג אויסגעזוכט, וויל דיא אויסזיכט שאָן וואר, אויף איינען גראָסען וויעזען-פלאטץ, דורכשניט-טען פאָן געוועהען, דיא אויף ביידען זייטען פאָן האָהען פאפפעלן איינגעזיימט ווארען. אויך איינגעריכטעט האטטע זיא זיך אללעס מיט אויסגעזוכטער בעהאגליכקייט. עס ווארד איהר איינענטליך שווער, נור אן זיך צו דענקען; זיא וואר פיעלמעהר געשאפפען, פיר אנדערע צו זאָרגען, אונד האטטע עס אויך צייטלעבענס געטהאן. נור וואר זיא אלליין גע-בליעבען אונד דאָכטע אן פיעל אונד מאנכערלייא, אונד אימער וואר זיא עס זעלבסט, צו דער איהרע גדאנקען מידע צוריקקעהרטען. אך! זיא האטטע יא ניעמאנדען דרויסען צו בעזוכען, זיא שטאַנד יא זאָ אללײן אויף דער וועלט.

ווארום וואר דאס אלטע מאָדכען נור היעטע זאָ פיעל טריבער געשטיממט אלס זאָנסט? ווארום קוואָלטע זיא איין וועזענלאָזעס לייד, איינע זעהנזוכט נאָך אירגענד עטוואס; זיא וואוסטע זעלבסט ניכט וואס? וואס וואָללטע זיא, דיא דאָך גאר קיינע זאָרגען, אום ניכטס אונד ניעמאנד אין דער וועלט נאָטה אונד קוממער האטטע, פאָר איהרען פענסטערן גינג ראָך ניכטס פאָר, וואס איהר מהראָגען אין דיא אויגען לאָקען קאָננטע?

דא שפאציערטע דיא הייטערע יוגענד דער שטאדט פאארווייזע, אללעס אין פייערטאגס-קליידערן, פאסט אין באלל-טאָאלעטטען. עס איזט היעטע איינע האָכצייט אין דער יודען-גאססע, צוואר איין ארמעס פאאר, אבער דער כּבוד צו ליעבע, דיא איין זעהר היבשעס אונד בראוועס מאָדכען וואר, האטטע זיך דיא יונגע וועלט נעאייניגט, דער איינלאדונג פאָלגע צו לייסטען אונד זאָ פיעל אלס מאָגליך צור ערהאָהונג דער פעסטשטיממונג בייצוטראגען. עס זאָללטע אבענד געטאנצט ווערדען.

עבען וואר דיא פויזע צווישען דעם עססען אונד דעם טאנצע אונד דיא יונגען לייטע האבען זיך אוים דער שווילען לופט דער האָכצייטליכען וואָהנונג אינס פרייע געפליכטעט, אום זיך היער צו ערגעבען אונד פרישע לופט צו שאָפפען, עהע זיא וויעדער אין דען טאנצ-זאאל זיך בעגעבען. אללער-דינגס קאָננטע עס איינעם שארפען בעאָבאכטער ניכט ענט-געהען, דאס זיך אונטער דיעזען שפאציערענדען פאארען אויך דאס אלטע מאָדכען דיעזע בעאָבאכטונגס-נאבע האט-טע, קאָננטע דער נייד זיא טרויריג שטיממען, זיא, אין דע-רען הערצען שאָן אללע דיא צארטען טריעבע פערניכטעט וואַרען? אָדער זאָללטען זיא זיך בייא דעם גליקע דיעזער גליקליכען דער אלטען געשיכטע אין איהרעם איינענען לע-בען עראיננערט האבען?

יוגענד, האָפפנונג, שאָנהייט, אללעס וואר איינמאל. זיא וואר יא דיא איינציגע טאָכטער רייכער, גליקליכער על-טערן, דא האטטע זיא האָפפנונגען אונד טיישונגען גענוג. זיא וואר פאָלליוף דאצו בערעכטיגט. שאדע, דאס זיך נאכ-הער אללעס אלס טיישונג ערוויעז; אבער דיא ליעבע טרוג זיא פאָרט איבער דיא שלימםען טאגע, דיא דא קא-מען, אלס דער רייכע פאטער שטארב, אונד זיך הערויס-שטעללטע, ער זייא קיין רייכער, זאָנדערן נור איין „געשיק-טער מאַנן" געוועזען, וועלכער קינסטליך אוים געריגנעם רעכט גראָסעס הערצושטעללען וואוסטע, וויא זאָ פיעלע אונ-זערעס שטאממעס, וועלכע פאָן דער וועלט אלס רייך גע-האלטען ווערדען, וויל זיא זיך דען שיין דאפיר געבען,

רער אנצושטעללען, צו סובווענציאָנירען; — 4) קינדער דער אונגליקליכען אויסגעוויעזענען פאמיליען דעם האנדווערק צוצופיהרען אונד צו טיכטיגען ארבייטס-קראַפטען צו ערציעהען; — 5) דיא וויכטיגען פראָדוקטע אויף דעם געביעטע דער יידישען ליטעראטור צו פאָרדערן. — דיעזע פראָגראמם-פונקטע זינד געווים לאָבליך, נור דארף דערען פראקטישע דורכפיהרונג ניכט דער וויללקיר איינעס „סעקרעטאָרס“ איבערלאססען בלייבען!

*) (איין „סעמינאר-רעבבעלע“.) דער סעקרעטאָר דער פעסטער איזר' רעליגיאָנס-געמיינדע, הערר דר' גאָלדציהער, פערלאז אין דער אם 4. דיעזעס אבגעהאלטענען פערזאממלונג דער ערסטען סעקציאָן דער אונגארישען אקאדעמיע איינע ארבייט דעם דר' מ' שריינער, ראבבינער צו טשורגוי. דיעזע ארבייט פיהרטע דען טיטעל: „דער איזלאם אין דען ערסטען פיער יאהרהונדערטען“. — נון, וויר וויססען ניכט, אָב דיא אין רעדע שטעהענדע אבהאנדלונג אירגענד איינען וויססענשאפטליכען ווערטה האבע, אָדער ניכט, דא דיעזעלבע אונס ניכט פאָרליעגט. וויר פראגען יעדאָך, אָב דענן איין יונגער ראבבינער, וויא דר' שריינער, דער ערסט פאָר איינעם יאהרע דאס סעמינאר פערליעס, ווירקליך ניכטס וויכטיגערעס צו טהון האבע, אלס זיך אום דיא „געשטאלטונג דעס מאָהאממעדאנישען גלויבענס אין דען ערסטען פיער יאהרהונדערטען“ דאס אָהגעהין שטאכע געהירן צו צערארבייטען! ווארום קיממערט זיך דער יונגע מאנן ניכט דארום, וועזען אונד לעהרע דעס יודענטהומס גרינדליך צו ערפאָרשען? — ווארום ווידמעט דערזעלבע איבערהויפט ניכט זיינע צייט איבער דעם שטודיאום פאָן ש"ס ופוסקים? אָדער זינד דיעזע וויססענס-פאכער פיר איין זאָלכעס „סעמינאר-רעבבעלע“ ווירקליך אבסאָלוט איבערפליססיג?

*) (דער פעסטער יידישע שול-אינשפעקטאָר.) דיא פעסטער איזר' רעליגיאָנס-געמיינדע, דיא בעקאננטליך איבער איינע גראָסע שאאר מעהר וועניגער איבערפליססיגער בעאמטען פערפיגט, האט נונמעהר דען בעשלוס געפאסט, אויך איינען יידישען שול-אינשפעקטאָר אנצושטעללען, דער אמענגמליך דען רעליגיאָנס-אונטעררריכט איבערוואכען אונד א[illegible]ען זאָלל. וויא וויר פערנעהמען, דירפטע הערר דר' באראני, געגענווארטיג פרעדיגער דער איזר' געמיינדע אין דעברעצין, דיעזע שטעללע ערהאלטען. הערר באראני איזט צאָגלינג דעם ראבבינער-סעמינארס. עס איזט פאָן איהם רעכט פראקטיש, דאס ער זיך דעם שול-פאכע ווידמעט! היער

וואורדע. אוים דעם יאממער דעם מענשען-געשלעכטעס פליעסט דיא בעסטע קוועללע דעם טראָסטעס. אין דעם פיר פרויען בעשטיממטען צימער דער שלאף-שטאַטטע, וועלכע יעדע יידישע געמיינדע פיר דורכרייזענדע ארמע אונטערהאָלט, לאג איינע יונגע פרויא מיט דעם טאָדע רינגענד אונד נעבען איהר איין צוויי-יאָהריגעס קינד רוהיג אים בעטטע שלוממערן. ראָזא זוכטע מיט הילפע דער פרויא דעם „לי-בערערס“ אללעס אנצו-ווענדען, וואס אין זאָלכען פאללען נעבאָטען שיינט, עהע דער ארצט קאָממט. ענדליך ערשיען דיעזער. אבער דיא קראנקע וואר ניכט מעהר צו רעטטען.

ראָזא פערווייל טע אן איהרעם בעטטע, ביז זיא אום מיטטערנאכט פערשיעד. דאנן נאהם זיא דאס ארמע קינד, וועלכעס אוים דעם בעטטע געהאָבען וואורדע אונד ביים ערוואכען נאָך מיט דער טאָדטען מוטטער שפיעלטע. ראָזא וויקעלטע עס אין איין טוך אונד טרוג עס, שמייכעלנד אונד קאָזענד, צו זיך נאך הויזע. דיא מוזיק אים האָכצייטס-הויזע וואר בערייטס פאָן דער מעלדונג, דאס איין טאָדטער אין דער געמיינדע איזט, פערשטוממט. אויף דעם וועגע דורך דיא איינזאמע קיהלע נאכט דאכטע [illegible]ס אלטע מאָרכען אן דאס גוטע לייגען-צייג, דיא זויבערן בעטטען אין איהרער טרוהע, זיא זאה אויף דאס בלאָנדע הויפט דעס קינדעס אונד איהר וואר מיט איינעם מאלע זאָ ווארם אין דער ברוסט.

אם נאָכסטען מאָרגען שליעף דאס מוטטערלאָזע קינד אויף דעם נעבלימטען סאָפא. דיעזע זאס אונד שניידערטע איין שווארצעס ראָקכען פיר איהר קינד! זיא בליעב איינע יונגפער ביז אן איהר לעבענס-ענדע; דאָך איהר הערץ וואר ניכט מעהר לעער! דאס בעטטעל-קינד בילדעטע איהרען טראָסט. דען טראָסט איהרער ביזהער פערריסטערטען זעעלע. (עסטערר' וואָכענש'.)

ע נ ד ע.

קאנן ער פיעללייכט עטוואס ערשפריעסליכעס לייסטען, דא וויר אונס פאָן דער „ראבביניש'ען“ טהאָטיגקייט דער סעמינאר-צאָגלינגע דורכאוים ניכטס פרעשפרעכען קאָנגען.

*) (פאפסט אונד ראבבי.) אללע געסטריגען וויענער אונד פעסטער בלאָטטער פעראָפענטליכען פאָלגענדע נאָטיץ: „וויא דער „מאָניטאָר דע ראָמאנע“ מעלדעט, האט דער בעקאננטע וואונדער-ראבבי פאָן סאדאגאָרא, ראבבי איזראעל איזראָלקא, דעם זיינע אנהאָנגער דאס פראָדיקאט דעס „הייליגען“ ביילעגען, דעם פאפסטע איינע קאָסטבארע אלטע ביבעל אלס יובילעאומס-געשענק איבערזענדעט.“ — וויר ברינגען דיעזע נאכריכט בלאָס, אום זעלבע אלס „ליגענהאפטע ערדיכטונג“ צו כאראקטעריזירען. פאָר אללעם איזט יא דער היטיגע וואונדער-ראבבי אין סאדאגאָרא ניכט ר' שראָלקע, זאָנדערן דעססען ענקעל אָדער אור-ענקעל. — דא זיעהט מאן יא, דאס דער בעריכט-ערשטאטטער אויף גאנץ „פלומפע וויזע“ געלאָגען האט! איבריגענס מאכטע איינע אָהגליכע מיטטהיילונג שאָן פאָר מאָנאטען עבענפאללס דיא רונדע דורך אללע בלאָטטער, אונד וויר ערהיעלטען דאמאלס מעהרערע בריעפע, דאס אין דער גאנצען מעלדונג קיין קאָרנלייך פאָן וואהרהייט שטעקע! עס גיבט עבען לייטע, דיא ניכטס בעססערעס צו טהון האבען, אלס דורך דעראָרטיגע פערלאָגענהייטען דיא וואונדער-ראבבי"ס לאָכערליך צו מאכען. איין זאָלכער קאמפף איזט אונווירדיג, דא ער מיט אונעהרליכען וואפפען געפיהרט ווירד!

*) (איינע פערגיפטעטע פאמיליע.) אין דער געמיינדע פאמוק (שאָמאָדיער קאָמיטאט) איזט דיא גאנצע פאמיליע דעם לאנדמאננעס יאָהאנן טאקאטש דאס אָפפער איינער פערגיפטונג דורך שוואָממע געוואָרדען; ער זעלבסט וואורדע דאדורך גערעטטעט, דאס ער אן דעם פערהאָנגניספאָללען טאגע אויף דעם פעלדע ארבייטעטע אונד צום מיטטאגעססען ניכט נאכהויזע קאם. זיינע גאטטין האטטע דיא פאָן דען קינדערן, דרייא מאָדכען אונד איינעם קנאבען, געזאממעלטען שוואָממע געקאָכט אונד דיא פאמיליע אם דאפאָן. זאָפאָרט וואורדען זיא פאָן קראָמפפען בעפאללען; טראָטצדעם ליעסען זיא קיינען ארצט קאָממען, אונד אלס מאן אם נאָכסטען טאגע איינען זאָלכען האָלטע, וואר עס שאָן צו שפאָט.

געשעפטס-בעריכט.

פעסטער געטריידע- אונד פראָדוקטען-געשעפט.

ווייצען. עס וואורדען 140,000 מעטערצענטנער פערקויפט. דיא פרייזע זינד אוים דער נאכפאָלגענדען טאבעללע ערזיכטליך.

געוויכט	באטשקאער	פעסטער ב'	טהייס	ווייסענבורג
	פרייז פער 100 קילאגראמם			
75	—.— —.—	—.— —.—	—.— —.—	—.— —.—
76	—.— —.—	—.— —.—	—.— —.—	—.— —.—
77	7 20 7.25	7 10 — 1.15	7 15 — 7.20	7.15 7 20
78	7.30 — 7.35	7 20 — 7.25	7 25 — 7.30	7.25 — 7.30
79	7 40 — 7.45	7.30 — 7.35	7.35 — 7.40	7.35 — 7 40
80	—.— —.—	7.35 — 7.40	7.40 7.45	7.40 7.45
81	—.— —.—	7.40 — 7.45	7.45 — 7.50	7,45 — 7 50

קאָרן. דאס געשאָפט וואר גוט. מיטטעלוואארע פאָן 5 גולדען 70 קר' ביז 5 גולדען 80 קר', פרימא פאָן 5 גולד' 83 קר' ביז 5 גולד' 90 קר'. אומזאטץ 10,000 מעטערצענטנער.

גערסטע. דיא קויפלוסט וואר זעהר גוט. מאן בעצאהלטע: מיטטעל-וואארע פאָן 5 גולד' 40 קר' ביז 5 גולד' 80 קר', בעססערע וואארע פאָן 5 גול' 90 קר' ביז 6 גול' 15 קר'.

קוקורוץ. דאס געשאפט וואר גוט. עס וואורדען 20,000 מעטערצענטנער אלטע וואארע פאָן 5 גול' 50 קר' ביז 5 גול' 90 בעססערע 6 גול' 45 ביז 6 55 קר' פערקויפט.

האפער. בייא שוואכעם אויסנעבאָט וואורדע 3000 מעטערצענטנער אומגעזעטצט. מערקאנטיל-האפער וואורדע פאָן 4 גולד' 95 קר' ביז 5 גולד' — קר', באהנוואארע פאָן 5 גולד' 15 קר' ביז 5 גולד' 30 קר', מיטטעל פאָן 5 גול' 35 קר' ביז 5 גולד' 40 קר' פרימא-האפער פאָן 5 גולד' 50 קר' ביז 5 גולד' 60 קר' בעצאהלט.

מעהל פרייזע.

נומ'	0	1	2	3	4	5	6	7
פרייז	14.40	14.—	13.60	13.—	12.40	11.40	10.60	10.30

נומ'	8	8½	8¾	9	קלייע גראָב	פיין
פרייז	9.80	8.60	6.80	—.—	3.30	3.50

רעפס-קוכען. צו 5 גולדען 25 קר'.

צוועטשקען. עס וואורדען 2000 מעטערצענטנער גוטער סלאוואָנישער וואארע צו 14 גול', 75 קר' סערבישע 14 גולד' 50 קר' באנאטער 13 גולד' 50 ביז 14 גול' געקויפט.

לעקוואר. דער פערקעהר איזט זעהר בעשראנקט עס וואורדען 600 מעטערצענטנער באנאטער פאָן 15 גולד' ביז 15 גולד' 50 קר', סלאוואָנישער פאָן 15 ביז 16 גולד' געקויפט.

פאפריקא. עלעגירטער האָכפרימא פאָן 110 בי 115 גול', פרימא פאָן 90 ביז 95 גול', מיטטעל פאָן 40 בי 50 גולד', סעקונדא פאָן 60 ביז 65 גול', שאָטען פאָן 90 ביז 95 גולד' פער מעטערצענטנער.

שפיריטוס. מאן בעצאהלט: ראָהשפיריטוס אן ראפפינאָריע 24 גולד' — קר', אן גראָססיסטען 24 גולד' 50 קר', אן קאָנזומענטען 25 גולד' — קר'. פרעסהעפע-וואארע 27 גולד' 50 קר' ביז 28 גולד' — קר' פער 10,000 ליטער פערצענט. —

ריבאָל. עס וואורדען 200 מעטערצענטנער צו 30 גולד' 50 קר' פערקויפט.

האָניג. גלייטערטער וויזד פאָן 35 גולד' — קר' ביז 36 גולד' — קר' בעצאהלט.

ערדאָפפעל. דיא צופוהרען זינד שוואך, אונד דיא קויפלוסט איזט זעהר גוט. עס וואורדע פרימא געלבע פאָן 2 גול' 80 קר' ביז 2 גול' 90 קר', ראָזא פאָן 3 גול — קר' ביז 4 גולד' — קר' בעצאהלט.

הילזען-פריכטע. גראָסע ווייסע פיזאָלען פאָן 9 גולד' 25 קר' ביז 10 גולד' 25 קר', צווערג-באָהנען פאָן 11 גול' — ביז 12 גול' — קר', ברוינע-באָהנען פאָן 8 גול' 25 קר' ביז 9 גול' מאָהן בלויער פאָן 25 ביז 26 גול' — קר', גרויער 23 ביז 24 גולד' —. ערבסען פאָן 9 גולד' 50 ביז 11 גולד' — אונגארישע ענטהילזטע צו 14 גולד' — קר', אויסלאנדישעס ערצייגניס פאָן 22 גולד' ביז 24 גולד' — קר'. לינזען יע נאך קוואליטאט פאָן 9 גול' 50 ביז 18 גולד' — קר', בעססערע ביז 18 גול'. קיממעל גערייטערט פאָן 31 ביז 32 גול'. הירזעבריין פאָן 10 גולד' ביז 12 גולד' 50 קר'. מאָהאר-זאמען פאָן 16 גולד' 50 קר' ביז 17 גולד' — קר'. האנפ-זאמען פאָן 11 גולד — קר' ביז 11 גולד' 50 קר', אללעס פער 100 קילאָגראמם, דאס געשעפט וואר גוט.

קאָלאָניאל-וואארען. צוקער, ראפפינאדע פאָן 38 גול' — קר' ביז 38 גול' 75 קר', מעליס פאָן 37 גול' — קר' ביז 37 גול' 50 קר', ווירפעל-צוקער צו 39 גול' 50 קר', פילע פאָן 35 גול' — קר' ביז 35 גול' 50 קר'. קאנדיס ווייס 52 גול', געלב 42 גולד' — קר'. — קאפפעע, ציילאָן פערל 192 גול', ציילאָן פליינטהבאָניג 190 גול'. — קאסיא צו 80 גולד'. פפעפער סינגאפאָרע צו 128 גול', באטאוויא צו 117 גול'. — פימענט צו 61 גולד'. — זאפראן צו 83 ביז 84 גולד'. — מאנדעל פאָן — ביז — גולד'. — סולטאנראָזינען — ביז — גולד'.

וואָללע.

פאָן דען אנגעלאנגטען נאטשונגען דיעס-יאהריגער שור קאמען צום פערקויף: צירקא 400 מטצר לאָשאָנצער צווייששורען פאָן 77 ביז 82 גולד', צירקא 100 מטצר מישקאָלצער אונד העוועשער צווייששורען פאָן 70 ביז 76 גולד', 100 מטצר נעריגע צווייששורען פאָן 58 ביז 64 גולד', 100 מטצר העוועשער הערישאפטליכע איינשורען פאָן 78 ביז 80 גולדען, 250 מעטערצענט' סלאוואָנישע אונד באראניער צווייששורען צו 55 ביז 63 גולדען, אונד 1500 מעטערצענטנער שוועררוואָללען צו 27 ביז 32 גולדען. פערנער פאָם אלטען לאגער 300 מעטערצענטנער זאנדוואָללען צו 49 ביז 53 גולדען, אונד 200 מעטערצענטנער עטוואס פעהלעהאפטע איינשורען צו 58 ביז 63 גולדען. דער אבשלאג געגען פאָריגעס יאהר בעטראָגט בייא איינצעלנען 6 ביז 8 בייא אנדערען נאטשונגען 8 ביז 12 פערצענט.

בריעפע דער רעדאקציאָן.

העררן מ' שפ' אין וואראנגוי: זיא האבען רעכט; איזט אוים פערזעהען וועגגעבליעבען; איהר עסטעררראטהע-קרייץ-לאָזע ניכט געצאָגען.

אללע צושריפטען, זענדונגען אונד בעשטעללונגען, זאָוויא פראנומעראציאָנס-געלדער פיר דיא „נייע יודישע פעסטער צייטונג“ בעליעבע מאן צו אדרעססירען אן:

מאָריץ בוריאן אין בודא-פעסט.

Moritz Burian in Budapest.

דיעזע איינפאכע אדרעססע גענוגט פאָללקאָממען אונד איזט איינע גענויערע בעצייכנונג אוננאָטהיג.

לאָטטא-ציעהונג פאָם 9. יוני 1888.

ווין	16	79	8	26	87
גראץ	11	39	81	66	3
טעמעשוואר	34	13	11	57	81

Budapest 1888 Druck und Eigenthum v. MORITZ BURIAN

Für die Redaction verantwortlich M. EHRENTHEIL.